

ВІД ЛУКИ

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ

Вступ

¹⁻⁴Через те, що чимало людей бралось скласти оповідь про справи, які здійснилися між нами, так само, як нам розповіли їх ті, хто спочатку були очевидцями і хто служив Богу, проголошуючи Його Слово, я також подумав, що це добра справа, оскільки я ретельно вивчив усе від початку, щоб написати для тебе докладну повість, високошановний Теофіле¹, аби ти міг згадати, що все, чого вчили тебе, — то є істинна правда.

Ангел сповіщає про народження Іоана Хрестителя

⁵У дні, коли в Юдеї правив цар Ірод², був собі священик на ймення Захарія. Він належав до денної черги Авія³. Дружину Захарієву звали Єлісаветою, і була вона з прямих нащадків Ааронових⁴. ⁶Обоє вони були праведні перед Богом, неухильно дотримувалися всіх Божих заповідей і настанов. ⁷Але вони не мали дітей, оскільки Єлісавета була неплодна, та й старі вже були вони.

⁸⁻⁹Якось, коли була черга Авієвого роду і Захарія саме правив службу Божу, випало йому за жеребом (так водилося серед священиків) іти до храму Господнього й показати там.

¹⁰Дуже багато людей зібралося біля стін храму молитися, коли Захарія почав кадити.

¹**Теофіл** Ім'я Теофіл у перекладі з грецької означає "Той, хто любить Бога".

²**Ірод** Ірод I Великий (близько 73-4 рр. до н.е.) — цар Юдеї, що захопив престол з допомогою римського війська.

³**Авія** Родини "синів Аарона" мусили по черзі правити службу у храмі. При тому, кожна родина чи її представник вибирався за жеребом.

⁴**Аарон** Перший первосвященик народу Юдейського, старший брат пророка і законодавця Мойсея.

¹¹І от праворуч від кадильного вівтаря явився йому ангел Господній. ¹²Побачивши його, Захарія стривожився, і страх його охопив.

¹³Та ангел заговорив до нього: «Не бійся, Захаріє, бо молитва твоя почута, й дружина твоя Єлісавета, народить тобі сина, якого назвеш ти Іоаном. ¹⁴Він принесе тобі радість і щастя. І багато людей будуть радіти з його народження. ¹⁵Бо він буде великим у Господа. Лише не мусить він пити вина, ані міцніших трунків. А від самого народження він буде сповнений Духом Святим. ¹⁶І він поверне багатьох дітей Ізраїлевих до Господа Бога їхнього. ¹⁷Він прийде перед Господом, наділений духом і владою пророка Іллі⁵. Він знову поверне серця батьків до дітей їхніх, а непокірних настановить на путь мудрості праведних і приготує людей до приходу Господа».

¹⁸І запитав Захарія ангела: «Звідки мені знати, що це так? Адже я старий, та й дружина моя вже похилого віку».

¹⁹У відповідь ангел сказав: «Мене звуть Гавріїл. Я стою перед Богом. І я посланий говорити з тобою і повідомити цю благовість тобі. ²⁰Але слухай: ти мовчатимеш і не зможеш говорити, аж доки не настане день, коли це трапиться, — через те, що не повірив моїм словам. А слова ці неодмінно збудуться в належний час».

²¹Люди біля храму чекали на Захарію і дивувалися, чому він так довго не виходить.

²²А коли він вийшов, то не здатен був заговорити до людей, і вони здогадалися, що в храмі йому була якась з'ява. Він пояснював щось жестами, але залишався німим. ²³Коли закінчився час його служби, він повернувся додому.

⁵**Ілля** Пророк, що жив у IX ст. до н.е.

²⁴Через деякий час його дружина Єлисавета завагітніла й усамітнілася на п'ять місяців. ²⁵Вона сказала: «Нарешті Господь допоміг мені. Він добре подбав, аби зняти з мене мою ганьбу перед людьми».

Благовіщення діві Марії

^{26–27}Коли пішов шостий місяць Єлисаветиної вагітності, Бог послав ангела Гавриїла до Галилейського міста Назарета — до діви, зарученої з чоловіком на ім'я Йосип, з роду Давидового¹. І звали ту діву Марією.

²⁸Прийшовши до неї, ангел промовив: «Вітаю тебе, благословенна. Господь з Тобою». ²⁹Але вона була знічена тими словами й гадала собі, що б те привітання могло означати. ³⁰І ангел сказав їй: «Не бійся, Маріє. Ти здобула прихильність Божу. ³¹Послухай! Ти завагітнієш і народиш Сина, і назвеш Його Ісусом. ³²Він матиме велич, і Його називатимуть Сином Всевишнього Бога. І Господь Бог дасть Йому трон Його батька Давида. ³³Він повік правитиме народом Якова², і Царству Його не буде кінця ніколи».

³⁴Марія запитала ангела: «Як же таке може статися, адже я ніколи не була з чоловіком?» ³⁵Ангел відповів їй: «Дух Святий зійде на Тебе, і сила Всевишнього Бога огорне Тебе. То ж Святе Дитя, що народиться, буде назване Сином Божим. ³⁶І ще послухай: «твоя родичка Єлисавета також вагітна сином, незважаючи на її похилий вік. Це вже шостий місяць її вагітності, а про неї ж казали, що вона неплідна! ³⁷Немає нічого неможливого для Бога». ³⁸Марія сказала: «Я слуга Господня, хай буде Мені те, що ти сказав». І ангел полишив її.

Марія їде до Єлисавети

³⁹Тими днями Марія зібралася й подалася, поспішаючи у гірську околицю, до міста Юдейського. ⁴⁰Вона ввійшла в дім Захарії і привітала Єлисавету. ⁴¹І сталося так, що коли Єлисавета почула Маріїне привітання,

дитина в утробі її ворухнулася, і Єлисавета сповнилася благодаті. ⁴²Вона голосно скрикнула і сказала: «Ти найблагословенніша серед жінок, і благословенна та Дитина, що Ти народиш. ⁴³Але за віщо мені така радість, що мати Господа мого завітала до мене? ⁴⁴Бо тільки-но звук того привіту торкнувся вуха мого, як дитина в утробі моїй стрепенулася.

⁴⁵Благословенна ж ти, що повірила, що збудеться сказане Господом».

Марія славить Господа

⁴⁶І мовила Марія:

⁴⁷ «Душа моя Господа звеличує,
і дух мій радіє у Бозі, Спасителі
моєму,
⁴⁸ бо зглянувся Він на смиренну свою
рабу,
і віднині всі роди зватимуть мене
благословенною,
⁴⁹ бо Всесильний зробив для мене
велике.
Ім'я Його святе.
⁵⁰ Із роду в рід дарує Він милість тим,
хто шанує Його.
⁵¹ Він явив могуття руки Своєї,
усіх хвальків пихатих думкою сердець
своїх Він розвіяв.
⁵² Правителів могутніх Він скинув з їх
престолів,
й людей смиренних натовість Він
возніс.
⁵³ Людей голодних Він обдарував добром,
і геть прогнав ні з чим людей
багатих.
⁵⁴ Він допоміг народу Ізраїля, слугі
Своєму,
згадавши Свою милість,
⁵⁵ як обіцяв Він нашим предкам —
Авраамові³ й його нащадкам
назавжди».

⁵⁶Марія лишалася у Єлисавети протягом трьох місяців, а потім вернулася додому.

Народження Іоана Хрестителя

⁵⁷Для Єлисавети прийшов час пологів, і вона народила сина. ⁵⁸Сусіди й родичі почули, що Бог подарував їй велику

¹Давид Цар Ізраїльський, нар. 1085 р. до н. е. Видатний воєначальник, поет, мудрець.

²Яків Молодший син Ісаака, один із патріархів народу ізраїльського. Його також називали Ізраїль.

³Авраам праотець Юдейського народу.

милість, і раділи разом з нею.⁵⁹ І сталося так, що коли малому сповнилося вісім днів, вони прийшли зробити йому обрізання¹, й зібралися назвати його Захарією, як і батька.⁶⁰ Але мати хлопчика заперечила: «Ні. Йому належить зватися Іоаном». ⁶¹Гості їй кажуть: «Але ж нікого в вашому роду так не звали». ⁶²Знаками вони почали питати батька, яке ім'я хоче він дати синові. ⁶³Захарія попросив табличку й написав на ній: «Його звуть Іоан». Усі були здивовані.

⁶⁴Тієї ж миті уста Захарії розімкнулися, язик розв'язався, і він заговорив, славлячи Бога. ⁶⁵І на те страх охопив сусідів, і по всій горній країні Юдеї обговорювалися ці справи. ⁶⁶Кожен, хто чув про це, дивувався й замислювався: «Ким буде це дитя?» Бо ж очевидно було, що сила Господня з ним.

Пророцтво Захарії

⁶⁷А батько його, Захарія, сповнився Духом Святим і прорік:

- ⁶⁸ «Хай буде благословен Господь,
Бог Ізраїлю,
бо прийшов Він, щоб допомогти
народові Своему і дати йому
волю.
- ⁶⁹ І Він прислав нам могутнього
Спасителя з дому слуги Свого
Давида,
⁷⁰ як і обіцяв устами святих пророків,
що жили в давнину.
- ⁷¹ Він обіцяв порятувати нас
від ворогів наших
і від влади всіх, хто нас ненавидить,
⁷² аби виявити милість нашим предкам
і пам'ять про Свій святий заповіт²,
⁷³ про клятву,
яку Він приніс нашому
предкові Аврааму:
⁷⁴ визволити нас з-під влади ворогів
наших
і дозволити нам служити Йому без
страху,
⁷⁵ а лише зі святістю й праведністю перед
Ним
у всі дні життя нашого.

¹Обрізання Згідно з цим обрядом, кожному юдейському хлопчику обрізали крайню плоть. Це робилося на знак договору між Господом і Авраамом.

²Він обіцяв ... святий заповіт Див. Буття 22:17.

- ⁷⁶ Ти, дитино, пророком Всевишнього
будеш названий,
оскільки прийдеш перед Господом,
аби приготувати шлях Йому
- ⁷⁷ і сказати людям Його, що вони
будуть спасенні
через відпущення гріхів їхніх.
- ⁷⁸ великим милосердям нашого Бога.
Через це милосердя новий день засяє
на нас з висоти,
- ⁷⁹ щоб освітити тих, хто живе під чорною
тінню смерті,
і щоб направити стопи наші
на шлях миру».

⁸⁰Хлопчик ріс і міцнів у душі. Він лишався в безлюдних місцях, доки не надійде йому час постати перед людьми Ізраїлю.

Народження Ісуса Христа

2 На той час вийшов наказ Августа Цезаря³: у всьому світі, що належав Риму, провести перепис населення. ²То був найперший перепис. Він проводився, коли Кириній був губернатором Сирії⁴. ³Усі люди пішли реєструватися. Кожен пішов до свого рідного міста. ⁴Тож Йосип також вирушив з Назарета Галилейського, де він жив, до Юдеї, до Давидового міста, яке зветься Віфлеємом, оскільки він походив з родини Давидових нащадків. ⁵Він узяв з собою Марію, з якою був заручений, і яка чекала дитину. ⁶⁻⁷Так сталося, що поки вони були там, настав час Марії стати матір'ю, і Вона народила свого першого Сина. Вона сповила Його у полотно й поклала в ясла, оскільки в заїжджому дворі вільних місць не було.

Пастухам являється ангел Господній

⁸Кілька пастухів тієї місцевості лишилися на ніч у чистім полі стерегти свої отари. ⁹І явився їм ангел Господній, і сяйво слави Господньої пролилося на них. Страх охопив пастухів. ¹⁰Та ангел сказав їм: «Не бійтеся, я приніс вам добру звістку, яка дасть велику радість людям. ¹¹Тому що сьогодні в місті Давидовім народився для

³Август Цезар (63 р.до н.е. — 14 р.н.е.) римський імператор, який правив з 27 року до нашої ери.

⁴Кириній римський правитель Сирії, який двічі обіймав цю посаду.

вас Спаситель — Христос Господь. ¹²І знак вам буде такий: ви знайдете в яслах Дитину, загорнуту у полотно».

¹³Раптом до ангела приєдналася сила-силенна інших ангелів, які славили Бога зі словами:

¹⁴ «Слава Господу в високості,
і хай мир панує на землі між
людьми, що Богу милі».

¹⁵Коли ангели залишили пастухів і повернулися на Небо, пастухи заговорили між собою: «Ходімо до Віфлеєма й подивимося на те, що там сталося, про що Господь дав нам знати». ¹⁶Тож вони поспішили й знайшли Марію з Йосипом і Дитиною, що лежала в яслах. ¹⁷Побачивши Дитя, пастухи всім розповіли про звістку, яку вони одержали про цю Дитину. ¹⁸І розказана ними історія дивувала всіх, хто чув її. ¹⁹Марія ж, мов скарб, збирала все це й відкладала в своєму серці. ²⁰А пастухи повернулися додому, хвалячи й прославляючи Бога за все те, що вони почули й побачили — точнісінько так, як було їм сказано.

Ісус у храмі

²¹Коли сповнилося вісім днів і наспів час робити Хлопчику обрізання, Його нарекли Ісусом. Це було ім'я, яке дав Йому ангел ще до Його зачаття в материній утробі. ^{22–24}А як настав час їхнього очищення, згідно з Мойсеєвим Законом¹, батьки взяли Ісуса до Єрусалима, щоб явити Його перед Господом, як то написано у Законі Господнім: «Кожен хлопчик-первісток мусить бути посвячений Господові»², й покласти жертву, як того вимагає Закон Господній: «Офірувати пару горлиць або двійко голуб'ят»³.

²⁵Мешкав тоді в Єрусалимі чоловік на ймення Симеон. Був він людиною праведною і побожною. І Святий Дух лежав на ньому. ²⁶То Дух Святий відкрив йому, що він не спізнає смерті, доки не побачить на власні очі Господнього Христа. ^{27–28}Осяяний Духом, прийшов Симеон у храм, і коли батьки внесли малого Ісуса, щоб зробити

все для Нього згідно з традицією Закону, Симеон узяв Дитину на руки, благословив Бога й мовив:

^{29–32} «Тепер, Господи,
відпусти слугу Свого з миром,
як обіцяв Ти, оскільки очі мої бачили
Твоє спасіння⁴,
що Ти приготував перед усіма
народами, —
це світло для прозріння поганам і на
славу Твоєму народу Ізраїльському».

³³Батько й мати були вражені тим, що було сказано про їхнього Сина. ^{34–35}Симеон благословив їх і сказав Марії, Ісусовій матері: «Він призначений багатьох в Ізраїлі піднести або скинути додолу, Він покликаний бути знаменням, яке люди відкинуть, і потаємні думки багатьох людей відкриються (і твою душу також пронизає меч смутку).»

Пророчиця Анна

^{36–37}Також була собі пророчиця Анна, дочка Фануїлова з роду Ашера. Вона була дуже стара. Сім років прожила вона з чоловіком після одруження, а потім вдовувала аж до вісімдесятичотирирічного віку. Не відлучаючись із храму, день і ніч вона постом і молитвами служила Господу. ³⁸Анна підійшла до Ісусових батьків саме тоді, коли вони говорили з Симеоном. Вона подякувала Богові й розповіла про Ісуса всім, хто чекав визволення Єрусалима.

³⁹Коли Йосип та Марія виконали все, що вимагалось Законом Господнім, вони повернулися до Галилеї, у своє рідне місто Назарет.

Подорож дванадцятилітнього Ісуса до Єрусалима

⁴⁰А Дитя росло, наливалось силою, мудрістю, і Божа благодать була на Ньому. ⁴¹Щороку батьки Його вирушали до Єрусалима на свято Пасхи. ⁴²Подалися вони, як завжди, й того року, коли Ісусові сповнилося дванадцять. ⁴³Як скінчилося свято, батьки верталися додому, а Хлопчик Ісус лишився в Єрусалимі, хоч батьки не знали про те. ⁴⁴Цілий день вони йшли, вважаючи, що Він десь тут, у гурті. Потім

¹Закон Мойсеїв Закон Мойсеїв, тобто п'ять книг пророка й боговидця Мойсея: Буття, Вихід, Левит, Числа, Повторення Закону.

²«Кожен ... Господові» Вихід 13:2.

³«Офірувати ... голуб'ят» Левит 12:8.

⁴Спасіння Ім'я «Ісус» означає «Спасіння».

почали шукати Його серед своїх родичів та друзів. ⁴⁵І, не знайшовши, повернулися до Єрусалима, сподіваючись знайти Його там.

⁴⁶І так сталося, що знайшли вони Його аж через три дні у храмі. Ісус сидів серед учителів, слухав їхню науку й ставив їм запитання. ⁴⁷І всі, хто чули Його, були здивовані Його розумінням та відповідями.

⁴⁸Побачивши Його, батьки були вражені, а Його мати звернулася до Нього: «Дитино, чому Ти зробив із нами таке? Твій батько і я страшенно переживали, розшукуючи Тебе». ⁴⁹А Він відповів: «Чому ви шукали Мене? Чи ви не знали, що Я мушу бути у домі Батька Мого?» ⁵⁰Та вони не зрозуміли цієї відповіді.

⁵¹Тоді Ісус повернувся із ними до Назарета, і Він слухався їх. Та Його мати зберігала все це в своїм серці. ⁵²Тож Ісус зростав мудрістю, статуєю та ласкою Божою і людською.

Проповідь Іоана Хрестителя

³¹⁻²Це було в п'ятнадцятий рік панування цезаря Тиверія,¹ коли Понтій Пилат² був намісником в Юдеї, Ірод — тетрархом³ Галилеї, а брат його Пилип — тетрархом земель Ітурейських та Трахонитидських, Лисаній — тетрархом Авілени, а первосвященниками були Анна та Каяфа. Тоді в пустелі Іоанові, синові Захарієвому, було Слово Боже. ³⁻⁴Він ходив різними землями довкола Йордану, проповідуючи хрещення покаяння для прощення гріхів, як це написано в книзі пророка Ісаї:

«Чийсь голос вигукує в пустелі:
«Наготуйте шлях для Господа,
Зробіть стежки Його прямими.

⁵ Кожна долина наповниться,
І кожна гора та пригорок знизяться,
Криві місцини вирівняються,
А дороги вибоїсті стануть
гладенькими,

⁶ І всі люди побачать Боже спасіння».

Ісаїя 40:3–5

¹**Тиверій** Тиверій (42 р. до н.е. — 37 р.н.е.) — римський імператор.

²**Пилат Понтій** римський прокуратор Юдеї з 26-го по 36-й роки нашої ери.

³**Тетрарх** правитель однієї четвертої частини країни.

⁷Іоан казав юрбам людей, що виходили, щоб прийняти хрещення від нього: «О виплоде гадючий, хто попередив вас тікати від гніву Господнього, що наближається?

⁸Хай ваші вчинки покажуть, що ви покалися. І не треба, виправдовуючись, доводити один одному: «Авраам — наш батько». Бо кажу вам, що Бог може навіть це каміння легко перетворити на дітей Авраамових. ⁹Вже й сокиру занесено над корінням дерев, і кожне дерево, що не дає добрих плодів, буде зрубане й кинуте у вогонь». ¹⁰І люди вигукували: «То що ж нам робити?» ¹¹У відповідь він казав їм: «Кожен, хто має дві туніки, мусить поділитися з тим, у кого немає жодної. І кожен, хто має їжу, мусить зробити те саме».

¹²Прийшли охреститися й деякі збирачі податків. Вони запитали Іоана: «Вчителю, що нам робити?» ¹³А він каже: «Не збирайте грошей більше, ніж звелено вам».

¹⁴І вояки прийшли до нього: «А нам що робити?» Їм він також відповів: «Ні з кого не беріть гроші силою чи кривдою, будьте доволені платнею своєю».

¹⁵Люди жили в чеканні, й в душі всі вони прагнули знати, чи Іоан не є Христом. ¹⁶Та на всі їхні запитання Іоан відповідав: «Я хрещу вас водою. Але ось прийде значно могутніший, ніж я; я не гідний навіть розв'язати ремінці на Його сандалях. Він охрестить вас Духом Святим і вогнем. ¹⁷У руці Його лопата, щоб чисто прибрати долівку на току, перевіяти збіжжя й зібрати його до комори. Та половину Він попалить у вогні негасимім». ¹⁸Так і багатьма іншими словами звертався Іоан до людей, проповідуючи Благовість.

Ув'язнення Іоана Хрестителя

¹⁹Іоан дорікав тетрархові Іроду за його стосунки з братовою жінкою Іродіадою та й за багато інших лихих вчинків Ірода. ²⁰А до всього, Ірод ще й кинув Іоана до в'язниці.

Хрещення Ісуса

²¹⁻²²Коли всі люди хрестилися, й Ісус охрестився та став молитися, раптом розверзлися небеса і Дух Святий зійшов на Нього в подобі голуба. І Голос долинув з Неба: «Ти Син Мій улюблений, Ти втіха Моя».

Родовід Ісуса

²³Коли Він почав своє духовництво, Ісусові було близько тридцяти років. Він був Сином (принаймні так вважалося) Йосипа.

- Йосип був сином Ілії.
²⁴ Ілія був сином Маттата.
 Маттат був сином Левія.
 Левій був сином Мелхія.
 Мелхій був сином Янная.
 Яннай був сином Йосипа.
²⁵ Йосип був сином Маттафія.
 Маттафій був сином Амоса.
 Амос був сином Наума.
 Наум був сином Еслія.
 Еслій був сином Наггая.
²⁶ Наггай був сином Маата.
 Маат був сином Маттафія.
 Маттафій був сином Семеїна.
 Семеїн був сином Йосеха.
 Йосех був сином Йоди.
²⁷ Йода був сином Яннана.
 Яннан був сином Реси.
 Реса був сином Зерувавела.
 Зерувавел був сином Салатїїла.
 Салатїїл був сином Нерія.
²⁸ Нерій був сином Мелхія.
 Мелхій був сином Аддія.
 Аддій був сином Косама.
 Косам був сином Елмадама.
 Елмадам був сином Ера.
²⁹ Ер був сином Йошуа.
 Йошуа був сином Еліезера.
 Еліезер був сином Йорима.
 Йорим був сином Маттата.
 Маттат був сином Левія.
³⁰ Левій був сином Симеона.
 Симеон був сином Юди.
 Юда був сином Йосипа.
 Йосип був сином Йонама.
 Йонам був сином Еліякіма.
³¹ Еліяким був сином Мелеї.
 Мелея був сином Менни.
 Менна був сином Маттата.
 Маттат був сином Натана.
 Натан був сином Давида.
³² Давид був сином Єсея.
 Єсей був сином Оведа.
 Овед був сином Воаза.
 Воаз був сином Салмона.
 Салмон був сином Наасона.
³³ Наасон був сином Амінадава.
 Амінадав був сином Рами.

- Рама був сином Есрома.
 Есром був сином Переса.
 Перес був сином Юди.
³⁴ Юда був сином Якова.
 Яків був сином Ісаака.
 Ісаак був сином Авраама.
 Авраам був сином Тери.
 Тера був сином Наора.
³⁵ Наор був сином Серуга.
 Серуг був сином Реу.
 Реу був сином Пелега.
 Пелег був сином Евера.
 Евер був сином Шелаха.
³⁶ Шелах був сином Каїнана.
 Каїнан був сином Арфаксада.
 Арфаксад був сином Сима.
 Сим був сином Ноя.
 Ной був сином Ламеха.
³⁷ Ламех був сином Мафусаїла.
 Мафусаїл був сином Еноха.
 Енох був сином Яреда.
 Яред був сином Маалалеела.
 Маалалеел був сином Каїнана.
³⁸ Каїнан був сином Еноса.
 Енос був сином Сефа.
 Сеф був сином Адама.
 Адам був сином Бога.

Диявол спокушає Ісуса

⁴Сповнений Духа Святого, Ісус залишив береги ріки Йордан, і Дух переніс Його в пустелю. ²І там протягом сорока днів диявол спокушав Його. Ісус нічого не їв увесь цей час, і коли сорок днів минуло, Він зголоднів. ³Диявол сказав Йому: «Якщо Ти Син Божий, накажи цьому камню, щоб став хлібом». ⁴Ісус йому відповів: «Сказано в Святому Письмі:

«Не самим хлібом живе людина».

Повторення Закону 8:3

⁵Диявол підхопив Його й за одну мить показав усі царства світу. ⁶І сказав диявол: «Я віддам Тобі всю владу і всю славу цих царств, тому що це було дано мені, і я можу віддати їх тому, кому побажаю. ⁷Тож якщо вклонишся мені, все це буде Твоїм». ⁸У відповідь Ісус промовив: «У Святому Письмі сказано:

«Ти мусиш вклонятися Господу Своєму Богу і служити лише Йому.»

Повторення Закону 6:13

⁹Диявол переніс Його до Єрусалима, поставив на найвищому місці храму й каже: «Якщо ти Син Божий, кидайся вниз. ¹⁰Адже сказано в Святому Письмі:

«Він накаже ангелам Своїм
берегти Тебе».

Псалми 90:11

¹¹А також сказано:

«Вони понесуть Тебе на руках, щоб не
забив Ти ноги Свої об каміння».

Псалми 90:12

¹²Ісус відповів: «У Святому Письмі також говориться й інше:

«Ніколи не перевіряй Господа
Бога Свого».

Повторення Закону 6:16

¹³Коли диявол закінчив спокушати Ісуса, він залишив Його до більш сприятливих часів.

Ісус проповідує в Галилеї

¹⁴Ісус повернувся до Галилеї могутній Духом Святим, і чутки про Нього пішли по всіх околицях. ¹⁵Він навчав по синагогах, і всі люди хвалили Його.

Немає пророків у вітчизні своїй

¹⁶⁻¹⁷Потім Він подався до Назарета — міста, де виріс. І в суботу, за своїм звичаєм, пішов до синагоги. Коли Він підвівся, щоб читати, Йому подали книгу пророка Ісаї. Ісус розкрив книгу і знайшов місце, де було написано:

¹⁸⁻¹⁹ «Дух Господа зі Мною,
бо Він обрав Мене,
аби Я бідному люду приніс
Благовість;
бо Він послав Мене
проголосити звільнення в'язням,
проголосити прозріння сліпим,
дати волю пригніченим,
проголосити рік Милості
Господньої».

Ісаїя 61:1-2

²⁰Згорнувши книгу, Він віддав її служці й сів. Очі всіх присутніх у синагозі були звернені на Нього. ²¹Тож Він почав

говорити: «Сьогодні збулися ці слова зі Святого Письма, поки ви слухали». ²²І всі добре говорили про Нього, і були вражені чудовими словами, що злітали з Його вуст. Вони казали: «Чи це не син Йосипа?»

²³Ісус сказав їм: «Зрозуміло, ви повторите Мені відомий вислів: «Лікарю, зцілися сам. Ми чули, що Ти робив у Капернаумі, зроби те саме тут, у Своему рідному місті». ²⁴Він додав: «Але правду кажу вам: жодного пророка не приймають в його рідному місті. ²⁵Правду кажу вам: багато вдів було в Ізраїлі в часи Іллі¹, коли небо зімкнулося на три роки й шість місяців, і великий голод напав на всю землю². ²⁶Та Бог не послав Іллі до жодної з них, окрім тієї, що мешкала в Сарепті Сидонській.

²⁷Багато було прокажених в Ізраїлі в часи пророка Єлісея³, та жоден з них не був очищений, крім Наамана Сиріянина⁴».

²⁸І всі присутні в синагозі були розгнівані, почувши ті слова. ²⁹Вони підхопилися й вигнали Ісуса з міста, й відвели Його аж на край гори, на якій стояло їхнє місто, щоби скинути зі скелі. ³⁰Але Він пройшов крізь них і подався геть.

Зцілення біснуватого в Капернаумі

³¹І прийшов Він до Галилейського міста Капернаума, і навчав там у суботу. ³²Люди були вражені Його вченням, бо за словом Його відчувалася влада. ³³Був у синагозі чоловік, одержимий нечистим духом. Раптом він несамовито закричав: ³⁴«А! Що Тобі треба від нас, Ісусе з Назарета? Ти прийшов, щоб знищити нас? Я знаю, хто Ти! Ти — Божий Святий». ³⁵Ісус суворо наказав йому: «Вгамуйся! І вийди з нього!»

Тут нечистий кинув чоловіка перед людьми й, не заподіявши ніякої шкоди, вийшов з нього. ³⁶Подив охопив усіх присутніх, і вони заговорили поміж себе: «Що ж це за вчення таке? Дуже і владно наказує Він нечистим, і ті виходять з людини». ³⁷І чутки про Нього розійшлися по всіх околицях.

¹Ілля пророк, що жив у IX ст. д.н.е.

²Правду ... землю Перша книга Царів, 17-18.

³Єлісей пророк, учень Іллі.

⁴Нааман Друга книга Царів 5:1-14.

Зцілення Петрової тещі

³⁸Ісус залишив синагогу й подався до Симона, якого ще звали Петром. Симонова теща страждала від тяжкої лихоманки, й Ісуса попросили допомогти їй. ³⁹Він став над жінкою, наказав лихоманці, й недуга вийшла з неї. Та негайно підвелася й почала прислужувати гостям.

⁴⁰Коли вже сідало сонце, всі, хто мав хворих на різні недуги, поприводили їх до Ісуса. Накладаючи руки на кожного по черзі, Ісус зціляв усіх. ⁴¹І біси також виходили з багатьох людей, вигукуючи: «Ти Син Божий!». Але Ісус суворо забороняв їм говорити, бо вони знали, що Він — Христос.

⁴²Як настав день, Він залишив оселю й пішов у безлюдне місце. Але народ шукав Його й прийшов до Нього. Люди хотіли перешкодити Йому покинути їх. ⁴³Але Він сказав їм: «Я мушу повідомити добру вість про Царство Боже також іншим містам, бо саме для цього Мене було послано». ⁴⁴І Він далі проповідував по синагогах Юдеї.

Перші учні Ісуса

⁵¹⁻²Сталося так, що коли Ісус стояв біля Генісаретського озера¹, навколо Нього зібралися люди й слухали Слово Боже. Ісус побачив два човни на березі озера. З них якраз зійшли рибалки й мили свої сіті. ³Ісус увійшов до одного з човнів, який належав Симонові, й попросив господаря трохи відплисти від берега. А сам сів і почав з човна навчати натовп, що стояв біля води.

⁴Скінчивши говорити, Ісус сказав Симонові: «Відпливи на глибину й закинь сіті на рибу». ⁵Симон відповів: «Учителю, ми тяжко трудилися цілу ніч і нічого не зловили. Але якщо Ти так кажеш, я закину сіті».

⁶Зробивши так, вони зловили дуже багато риби. Аж сіті почали рватися. ⁷То гукнули вони товаришів на іншому човні, щоб ті допомогли їм. Ті підпливли, й обидва човни так наповнилися рибою, що мало не почали тонути. ⁸Побачивши це, Симон-Петро припав до Ісусових колін і вигукнув: «Залиши мене, Господи, бо я чоловік грішний!». ⁹Петро казав так, бо, як і всі інші, що були з ним, він був приголомшений такою рибальською здобиччю.

¹⁰Так само вражені були й Симонові товариші Яків та Іоан, Зеведеєві сини. То Ісус сказав Симонові: «Не бійся. Відтепер ти ловитимеш душі людські!»

¹¹Вони повиягали човни на берег, все полишили й пішли за Ісусом.

Очищення прокаженого

¹²Якось в одному місті, де перебував Ісус, здибав Він чоловіка, вкритого проказою. Коли той побачив Ісуса, то впав долілиць і змолився: «Господи, якщо Ти побажаш, то зможеш очистити мене». ¹³Ісус простягнув руку, торкнувся хворого й сказав: «Я бажаю. Очистись!» І з того негайно зійшла проказа. ¹⁴Тоді Ісус наказав чоловікові, щоб він нікому не розповідав про своє зцілення. «Лише піди й покажися священикові, й принеси офіру за своє очищення, як Мойсей наказував. Це буде свідченням для всіх».

¹⁵Але чутки про Нього поширювалися все більше. Цілі натовпи звідусіль сходилися, щоб послухати Його та зцілитися від хвороб своїх. ¹⁶Однак Він часто усамітнювався в безлюдному місці й молився.

Зцілення немічного

¹⁷Сталося так, що одного разу, коли Ісус навчав, перед Ним сиділи й слухали фарисеї² й вчителі Закону, що походили до Нього з різних міст Галилеї та Юдеї, а також з Єрусалима. І сила Господня була з Ісусом, тож міг Він зцілювати людей.

¹⁸Аж ось кілька чоловіків принесли до Нього на ложі паралізованого й намагалися пронести його і покласти перед Ісусом. ¹⁹Але пробитися крізь натовп вони не змогли, то вилізли на дах будинку й, розібравши трошки череп'яну покрівлю, спустили хворого на його ложі посеред натовпу, перед Ісусом. ²⁰Побачивши, як вони вірують, Ісус сказав: «Друже, гріхи твої прощені!»

²¹А фарисеї та книжники подумали: «Хто Він такий, що так богохульствує? Хто може відпускати гріхи, крім самого Бога?»

²²Та Ісусові були відомі їхні думки, тож Він їм відповів: «Чому такі думки у вас? ²³Що легше сказати: «Твої гріхи прощені», чи «Встань і йди»? ²⁴Ото щоб ви знали, що

¹Генісаретське озеро — інша назва Галилейського озера.

²Фарисеї — члени юдейської секти, що сповідували Мойсєїв Закон.

Син Людський має владу на землі відпускати гріхи,» — й Ісус звернувся до немічного, — «Кажу тобі: встань, забери своє ложе і йди додому!»

²⁵Тієї ж миті паралізований встав перед ними, підхопив те, на чому лежав, і подався додому, прославляючи Бога. ²⁶Всі були вражені й прославили Бога. Страх охопив їх, й вони казали: «Ми бачили неймовірні речі сьогодні!»

Покликання Левія

²⁷Ісус пішов звідти й згодом здибав збирача податків на ймення Левій, який сидів у митниці. Ісус сказав йому: «Ходім зі Мною!» ²⁸Той усе полишив і пішов за Ісусом. ²⁹У себе вдома Левій влаштував великий обід на честь Ісуса. Разом з ними за столом сиділо чимало збирачів податків та інших людей. ³⁰А фарисеї та їхні книжники докоряли Ісусовим учням: «Чому ви їсте й п'єте зі збирачами податків та грішниками?» ³¹На це їм Ісус відповів: «Не здорові потребують лікаря, а хворі. ³²Я прийшов не для того, щоб покликати праведних, а для того, щоб покликати грішників до покаяння».

Ісус відповідає фарисеям про піст

³³Вони сказали Ісусові: «Іоанові послідовники й прибічники фарисеїв часто постяться й моляться, а Твої учні їдять і п'ють». ³⁴Ісус сказав їм: «Чи змусите ви поститися гостей нареченого на весіллі, доки він лишається з ними? ³⁵Але прийде час, коли молодого поведуть від них, і тоді вони будуть поститися».

³⁶Тоді ж Ісус розповів їм притчу: «Ніхто не відриває латку від нового одягу, щоби пришити на старий. Якщо так зробити, то й нову одяжину порвеш, і до старої не припасується латка від нової. ³⁷Ніхто не наливає молоде вино в старі бурдюки. Якщо так зробити, нове вино розірве міхи й розіллється, а міхи зіпсуються. ³⁸Молоде вино треба наливати в нові бурдюки. ³⁹Ніхто не хоче після старого вина пити молоде, бо скаже: «Старе вино краще».

Син Людський — Господь суботи

6Якось у суботу Ісус проходив пшеничним полем. Учні Його зривали колоски, розлушуючи їх між пальцями, й їли зерно.

²Дехто з фарисеїв запитав: «Чому ви робите те, що заборонено в суботу?» ³У відповідь Ісус сказав: «Чи ви не читали, що зробив Давид, коли він і його супутники зголодніли? ⁴Чи не читали ви, як він зайшов до дому Божого, взяв жертвні хліби й їв, і дав тим, хто був з ним, хоч хліби за Законом, ніхто не міг їсти, крім священників». ⁵Й Ісус додав: «Син Людський — Господь і суботі».

Зцілення сухорукого в суботу

⁶Якось іншої суботи Ісус прийшов до синагоги й навчав там. Серед присутніх був чоловік із усохлою правицею. ⁷Книжники й фарисеї стежили за Ісусом, чи не візьметься Він когось лікувати в суботу, тоді б вони мали привід звинуватити Його.

⁸Ісусові були відомі їхні думки, але Він сказав сухорукому: «Підведися й стань перед усіма!» І чоловік підвівся й став там. ⁹То Ісус сказав книжникам і фарисеям: «Я вас питаю: чи годиться робити в суботу добро, а чи зло? Врятувати життя, чи зруйнувати?» ¹⁰Ісус обвів їх поглядом і сказав сухорукому: «Простягни руку!» Той виконав, що звелів Ісус, і його рука стала здоровою. ¹¹А фарисеї та книжники були розлючені й почали міркувати поміж себе, що б його таке заподіяти Ісусові.

Ісус обирає апостолів

¹²Якось тими днями Ісус подався на гору помолитися. Цілу ніч Він провів у молитвах до Бога. ¹³А коли настав день, Він покликав Своїх учнів і обрав з-поміж них дванадцятьох, яких назвав Своїми апостолами. ^{14–16}Це були Симон, якого також називали Петром, Петрів брат Андрій, Яків та Іоан, Пилип, Варфоломій, Матвій, Хома, Яків (Алфеїв син), Симон, якого також називали Зилот, Юда (син Якова), та Юда Іскаріот, який потім став зрадником.

Ісус зціляє і навчає людей

¹⁷Ісус разом із апостолами зійшов з гори й зупинився в долині, де стояв великий натовп Його учнів і дуже багато людей з усієї Юдеї, з Єрусалима, з узбережжя поблизу Тира й Сидона. ¹⁸Вони зійшлися, щоб послухати Його, а також щоб зцілитися від хвороб. І ті, хто страждав від нечистих духів, були зцілені. ¹⁹І всі в натовпі

намагалися торкнутися Ісуса, бо з Нього йшла сила, яка цілила всіх їх.

²⁰Поглянувши на своїх послідовників, Ісус сказав:

«Благословенні ви, бідні, бо Царство
Боже належить вам.

²¹ Благословенні ви, хто зараз голодні, бо
будете насичені.

Благословенні ви, хто зараз плаче — ви
будете сміятися.

²²Благословенні ви, коли вас ненавидять
вас, коли вилучають вас і ображають, і
визнають ваше ім'я злим за вашу вірність
Синові Людському. ²³Радійте того дня,
веселіться, бо на вас чекає велика нагорода
на Небесах! Бо від предків цих людей так
само діставалося й пророкам.

²⁴ Та горе вам, багатим, бо свою втіху ви
вже отримали.

²⁵ Горе вам, ситим тепер, бо вам
доведеться спізнати голод.

Горе вам, хто тепер сміється —
бідкування і сльози чекають на вас.

²⁶Горе вам, про кого всі добре гово-
рять, — так їхні предки вихваляли лже-
пророків.

Любів ворогів ваших

²⁷До вас Я звертаюся, до тих, хто слухає
Мене: любів ворогів своїх. Даруйте добро
тим, хто ненавидить вас. ²⁸Благословляйте
тих, хто проклинає вас. Моліться за тих, хто
кривду вам чинить. ²⁹Якщо хтось ударить
вас по одній щоці, підставте йому й другу
щоку. Якщо хтось знімає з вас плащ, хай
візьме й сорочку. ³⁰Не відмовляйте тим, хто
просить у вас. А якщо хтось візьме ваше
щось, не вимагайте повернути. ³¹Поводьтеся
з іншими так, як ви б хотіли, щоб інші
поводилися з вами. ³²Якщо ви любите лиш
тих, хто любить вас, що запишеться вам на
карб? Адже навіть грішники люблять тих,
хто любить їх самих. ³³І якщо ви чините
добро тільки тим, хто добрий до вас, що
запишеться вам на карб? Навіть грішники
так роблять. ³⁴І якщо ви даєте в борг тим,
від кого сподіваєтесь одержати, що
запишеться вам на карб? Навіть грішники
дають у борг іншим грішникам, щоб їм
згодом повернули те ж саме. ³⁵Ні, любів
своїх ворогів і робіть добро їм, і в борг

давайте, не розраховуючи на повернення.
Отоді ви матимете велику винагороду і
будете дітьми Всевишнього. Він милостивий
до невдячних і злих людей. ³⁶Будьте ж і ви
милосердні, як Отець ваш милосердний.

Притча про сліпого поводиря

³⁷Не судіть інших, то й вас не
судитимуть. Не звинувачуйте, то й вас не
звинуватять. Прощайте й даруйте іншим, то
й вам проститься. ³⁸Давайте, то й вам
воздасться. Мірою доброю накладайте,
натоптаною, ще й з походом. Бо якою
мірою ви міряєте для інших, тією ж мірою
буде відміряно вам».

³⁹Ісус також розповів притчу: «Чи може
сліпий бути поводитирем для іншого сліпого?
Чи не впадуть обидва в яму? ⁴⁰Учень не
буває вищим за вчителя свого, але кожен,
хто удосконалився, буде як вчитель його.

⁴¹Чому ви бачите порошок у оці брата
свого, але не помічаєте колоди у власному
оці? ⁴²Як ви можете звертатися до брата з
такими словами: «Брате, дай витягну
порошок з твого ока», якщо не бачите
колоди у власному оці? Лицеміре, спочатку
витягни колоду з власного ока і лиш тоді ти
станеш достатньо зрячим, аби витягати
порошок з братового ока.

Пізнається дерево за плодами його

⁴³Не буває доброго дерева, що приносило
б погані плоди, як не буває й поганого
дерева, що приносило б добрі плоди.
⁴⁴Дерева розрізняють за плодами їхніми, бо
не ростуть фіги на тернах, а виноград на
глоді. ⁴⁵Добра людина винесе добро зі
скарбниць свого серця, а людина зла винесе
зло з глибин свого серця. Бо з уст людських
злітає те, чим переповнене серце.

Не будуйте на піску

⁴⁶Чому ви звертаєтесь до Мене: «Господи,
Господи», але не робите того, про що Я
кажу? ⁴⁷На кого схожа людина, що
приходить до Мене, слухає слова Мої і
дотримується їх? ⁴⁸Вона схожа на чоловіка,
який, зводячи будинок, вирив глибоко і
заклав міцний фундамент на камені. І коли
настала повінь, і води ринули на цей
будинок, вони не змогли зрушити його, бо
збудовано його як слід. ⁴⁹А хто слухає
Мене, але не живе згідно зі словом Моїм,

схожий на чоловіка, що поставив будинок свій без фундаменту. Води хлинули на той будинок, і миттю він упав і був геть зруйнований».

Зцілення слуги

7 Коли Ісус закінчив говорити, що хотів, щоб люди почули, Він пішов до Капернаума. ² Там був центуріон¹, у якого так тяжко захворів слуга, що вже був при смерті. Центуріонові слуга був дуже дорогий. ³ Почувши про Ісуса, він послав до Нього кількох юдейських старійшин, аби ті попросили Ісуса прийти й урятувати життя слуги. ⁴⁻⁵ Прийшовши, старійшини почали благати Ісуса: «Він заслуговує, щоб Ти зробив це для нього, бо він любить народ наш, він збудував для нас синагогу».

⁶ Ісус пішов з ними. Та коли Він уже підходив до дому центуріона, той послав своїх друзів назустріч, щоб передали Ісусові його слова: «Господи! Не завдавай Собі клопоту заради мене, бо не достойний я, аби Ти заходив до моєї оселі. ⁷ Через це я й не наважився сам прийти до Тебе. Скажи тільки слово, і мій слуга одужає. ⁸ Сам я маю і начальників, і підлеглих. Я кажу одному з них: «Иди!» — і він іде. Іншому кажу: «Підійди!» — і він підходить. Скажу слугі: «Зроби це!» — і він виконує».

⁹ Почувши ці слова, Ісус був дуже втішений. Він обернувся до натовпу, що супроводжував Його, й сказав: «Кажу Я вам, такої віри Я не зустрічав навіть у людей Ізраїлю». ¹⁰ І коли ті, кого було послано, повернулися до оселі центуріона, то побачили, що слуга цілком одужав.

Ісус повертає мертвого до життя

¹¹ Невздозві по тому Ісус прийшов до міста Наїна. З Ним мандрували Його учні й великий натовп. ¹² Коли Він підійшов до міських воріт, звідти виносили мертвого. То був єдиний син у матері, ще й удови. Чимало мешканців міста йшло за нею.

¹³ І побачивши її, Господь наповнився співчуттям до неї і сказав: «Не плач». ¹⁴ Він підійшов і торкнувся труни. Люди, що несли її, зупинилися. Тоді Ісус сказав: «Юначе,

кажу тобі: Встань!». ¹⁵ І мертвий підвівся й заговорив. Так Ісус повернув матері сина.

¹⁶ Усіх присутніх охопив страх, але вони славили Бога зі словами: «Великий пророк явився поміж нас». І ще: «Бог прийшов допомогти своєму народові!». ¹⁷ Ця звістка про Ісуса поширилася по всій Юдеї та навколишніх краях.

Посланці від Іоана Хрестителя

¹⁸⁻¹⁹ Учні Іоана прийшли до нього й розповіли йому про всі ці події. Іоан покликав двох із них і послав до Господа запитати: «Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на іншого?». ²⁰ І прийшовши до Ісуса, вони сказали: «Іоан Хреститель послав нас запитати Тебе: «Чи Ти Той, Хто мав прийти, чи мусимо чекати на когось іншого?»

²¹ У той час Ісус зцілював людей від хвороб і мук, виганяв із них нечистого, багатьом сліпим повертав зір. ²² То ж Він відповів Іоановим посланцям: «Ідіть і розкажіть Іоанові про все, що бачили і чули: сліпі стають зрячими, криві починають ходити, прокажені очищаються, до глухих повертається слух, мертві знову стають живими, а бідні люди чують Благовість². ²³ І блаженний той, хто може щиро прийняти Мене».

Ісусове свідчення про Іоана

²⁴ Коли Іоанові посланці пішли, Ісус почав розповідати людям про Іоана: «На що дивитися ходили ви в пустелю? На очерет, що вітер гойдає? ²⁵ Ні! То на що ж ви ходили дивитися? На чоловіка в пишному вбранні? Та ті, хто носять пишні шати і живуть у розкоші, — вони в царських палатах. ²⁶ Ну, то на що ж ви ходили дивитися? На пророка? Так, кажу Я вам. І навіть значно більше, ніж на пророка! ²⁷ Це ж той, про кого сказано в Святому Письмі:

«Дивись, Я виряджаю посланця Свого
поперед Тебе.

Він приготує дорогу Тобі».

Малахія 3:1

²⁸ Кажу ж вам: серед усіх людей, народжених жінками, немає більшого за

¹Центуріон командир центурії, підрозділу в римському легіоні.

²То ж Він ... Благовість Ісая 35:5.

Іоана; і в той же час найменший у Царстві Божому — більший, ніж він».

²⁹І всі, хто чув це, навіть збирачі податків, визнали Божу праведність, бо хрестилися вони Іоановим хрещенням. ³⁰Але фарисеї та книжники, що відмовились бути хрещені Іоаном, зневажили Божу волю про себе. ³¹І далі вів Ісус: «З чим порівняти це покоління людей? На кого вони подібні? ³²Вони нагадують дітей, що сидять на базарі й гукають один до одного:

«Ми вам грали на сопілці,
але ви не танцювали.
Ми вам жалісно співали,
та однак ви не ридали».

³³Бо коли прийшов Іоан Хреститель, який не їв хліба й не пив вина, ви казали: «Він одержимий нечистим». ³⁴Прийшов Син Людський, який їсть, і п'є, а ви кажете: «Він ненажера і п'яниця, Він друг митників та грішників». ³⁵Мудрість виявляється у вчинках».

Намашення Ісуса мирром¹

³⁶Один із фарисеїв запросив Ісуса пообідати з ним. Ісус прийшов до фарисевої оселі й зайняв місце за столом.

³⁷Була в тому місті одна жінка, відома як грішниця. Почувши, що Ісус обідає в домі фарисея, вона принесла алебастровий глечик з пахощами. ³⁸Жінка стала за Ісусом, припала до Його ніг; вона плакала, омивала Його ноги сльозами й витирала їх волоссям своїм. Жінка цілувала Його ноги й намашувала їх пахощами. ³⁹Усе те бачив фарисей, який запросив Ісуса на обід. Він подумав: «Якби це був пророк, Він би знав, що це за жінка торкається Його. Йому було б відомо, що це грішниця».

⁴⁰У відповідь на його думки Ісус сказав: «Симоне, мушу тобі дещо сказати». Симон промовив: «Говори, Вчителю».

⁴¹І сказав Ісус: «Двоє чоловіків заборгували гендляреві. Один із них був винен п'ятсот динарів², а другий — п'ятдесят. ⁴²Оскільки сплатити вони не могли, гендляр шляхетно подарував їм їхні борги. Так хто з

тих двох дужче любитиме його?» ⁴³Симон відповів: «Я гадаю, той, кому було подаровано більший борг». Ісус сказав йому: «Ти маєш рацію».

⁴⁴І, повернувшись до жінки, Ісус додав: «Чи бачиш ти цю жінку? Я прийшов до твого дому, та ти не запропонував Мені води, щоб омити стопи. А вона омила їх своїми сльозами й витерла своїм волоссям. ⁴⁵Ти не поцілував Мене, вітаючи, а вона не перестає цілувати Мої ноги, відколи Я ввійшов. ⁴⁶Ти не змастив голови Моєї оливою, а вона змащує ноги Мої парфумами. ⁴⁷Ось чому Я кажу тобі, що її численні гріхи — прощені. Це засвідчено її великою любов'ю. А той, кому прощено мало, і любить мало».

⁴⁸А жінці Ісус сказав: «Гріхи твої прощені». ⁴⁹Тут усі, хто обідав з ними разом, почали питати один одного: «Хто Він такий, що береться гріхи прощати?» ⁵⁰А Він додав, звертаючись до жінки: «Твоя віра спасла тебе. Іди з миром».

Супутники Ісуса

8Після того Ісус ходив по містах і селах, проповідуючи й розповідаючи людям Благовість про Царство Боже. І дванадцять апостолів були з Ним. ^{2–3}Разом з ними подорожувало й кілька жінок, яких Ісус був зцілив від хвороб, або з яких Він вигнав злих духів: Марія з міста Магдали, з якої Ісус вигнав сімох бісів; Іоанна, дружина Хуза, який був Іродовим³ домоправителем; Сузанна й багато інших. Вони власним коштом підтримували Ісуса та Його учнів.

Притча про сіяча

⁴Коли походилися з кожного міста до Нього люди й зібрався великий натовп, Ісус розповів притчу: ⁵«Вийшов селянин сіяти. І коли він кинув на ріллю зерно, частина його потрапила на битий шлях і була витоптана, ще й птахи небесні налетіли та й склювали посіяне. ⁶Інша частина зерна впала на кам'янистий ґрунт. І коли воно проросло, то одразу ж зав'яло через брак вологи. ⁷Ще інша частина опинилася серед заростів терну. Терни розрослися разом з колоссям і заглушили його. ⁸Але деяке зерно лягло в

¹**Мирро** ароматична олія, що вживалася як у косметичних цілях, так і для змащення померлих.

²**Динар** срібна монета, приблизно дорівнював денному заробітку робітника.

³**Ірод** Ірод Антипа, син Ірода Великого.

добрий ґрунт і проросло, і вродило в сотні разів проти того, що було посіяно».

Розповівши цю притчу, Ісус завершив: «Той, хто має вуха, нехай почує!»

⁹Учні запитали Ісуса, що означає ця притча. ¹⁰То Він сказав: «Вам дано знати таємниці Царства Божого. А для інших вони розкриваються в притчах, щоб

дивились вони, але не бачили,
чули, але не розуміли¹.

Пояснення притчі про сіяча

¹¹Ось вам пояснення притчі: Зерно — то Слово Боже. ¹²Зерно, що впало на битий шлях, — це ті, хто чує Слово, але з'являється диявол і забирає Слово з їхніх сердець, щоб не мали віри. І не буде вже їм спасіння. ¹³Зерно, що впало на камінь, — це ті люди, які чують Слово, радо сприймають його, та не мають коріння. Вони вірять якийсь час, але настає час випробувань, і вони втрачають віру. ¹⁴А щодо зерна, яке потрапило між терни, то це про тих, хто чує Слово, але йдучи своїм шляхом, вони задушені повсякденними клопатами, гонитьбою за багатством і радощами життя. Ці люди ніколи не приносять зрілих плодів. ¹⁵А зерно, що лягло в добрий ґрунт — люди з добрими й чесними серцями. Вони чують Слово й бережуть його. Тож наполегливістю своєю вони приносять добрі плоди.

Не ховайте світла

¹⁶Запалений світильник ніхто не ставить під перевернуту посудину або під ліжко. Навпаки, його ставлять на підставку, щоб кожен, хто входить, бачив світло. ¹⁷Бо немає нічого прихованого, що не стане очевидним, і немає нічого таємного, що не відкриється і не вийде на чисту воду.

¹⁸Будьте уважні, коли слухаєте. Бо хто має, тому додасться. А хто не має, той втратить і те, що, як йому здається, йому належить».

Хто є Ісусовою родиною

¹⁹Прийшли до Ісуса Його мати й брати, але не могли наблизитися до Нього через те, що Його оточував натовп. ²⁰Ісусові сказали:

«Твоя мати й брати стоять надворі; вони хочуть бачити Тебе».

²¹Але Він відповів: «Моя мати й брати — це ті, хто слухає Слово Боже й виконує його».

Ісус вгамовує бурю на озері

²²Одного дня було так, що Ісус сів у човен разом зі своїми учнями й мовив до них: «Перепливімо на інший бік озера». І вони вирушили. ²³Поки вони пливли, Ісус заснув. Штормовий вітер налетів на озеро. Човен почав наповнюватися водою. ²⁴Учні розбудили Ісуса зі словами: «Вчителю, Вчителю, ми потопіємо!» Ісус прокинувся й суворо наказав вітрові й хвилям угамуватися. Вони вщухли, й запав штиль.

²⁵А Ісус звернувся до своїх учнів: «Де ваша віра?» Та вони були налякані й знічені, й перемовлялися: «Хто ж Він зрештою такий, що наказує вітрові й хвилям, і ті підкоряються Йому?»

Вигнання нечистих духів у свиней

²⁶І пристали вони до землі Герасинської, що на протилежному березі озера від Галилеї. ²⁷Коли Ісус ступив на берег, то один чоловік з того міста зустрів Його. Він був одержимий нечистими духами. Тривалий час він не носив одягу й не жив у будинку, а мешкав у могильних склепах.

²⁸Побачивши Ісуса, одержимий голосно закричав і упав долілиць перед Ним. А потім заволав: «Що Тобі треба від мене, Ісусе, Сине Всевишнього Бога? Благаю Тебе, не муч мене». ²⁹(Бо Ісус звелів нечистому вийти з того чоловіка. Адже нечистий часто вселявся в нього. Тоді доводилося в'язати того чоловіка ланцюгами та кайданами й тримати під вартою. Та щоразу він розривав ланцюги й розбивав кайдани і, гнаний бісом, тікав у безлюдні місця).

³⁰Тож Ісус запитав його: «Як тебе звуть?» І той відповів: «Леґіон»², бо багато бісів вселилося в того чоловіка. ³¹Вони благали, щоб Ісус не звелів їм іти у безодню. ³²А неподалік на схилах пасся великий гурт свиней. То біси попросили Ісуса переселити їх у свиней. Й Ісус їм дозволив.

¹дивились ... не розуміли Ісаїя 6:9.

²Leґіон — військовий підрозділ, що налічував від чотирьох до шести тисяч воїнів.

³³Отже, вони залишили чоловіка і вселилися в свиней. І все стадо кинулося з кручі в озеро й потонуло.

³⁴Коли свинопаси побачили, що сталося, вони побігли геть і розповіли про все по місту й околицях. ³⁵І люди повиходили, щоб побачити, що сталося. Вони підійшли до Ісуса й побачили того чоловіка, з якого вийшов біс, біля Ісусових ніг. Він був одягнений і при здоровому глузді. І люди злякалися. ³⁶Свідки розповіли їм, як одержимий бісом був зцілений. ³⁷То всі люди землі Герасинської попросили Ісуса залишити їх, бо великий страх охопив їх.

Ісус увійшов у човен і повернувся до Галилеї. ³⁸А чоловік, з якого вийшли нечисті духи, благав Ісуса, щоб Той узяв його з собою. Та Ісус відіслав його зі словами: ³⁹«Повертайся додому й розкажи всім, що Бог зробив для тебе». І чоловік пішов, по цілому місту розповідаючи про те, що Ісус зробив для нього.

Зцілення кровотечивої та воскресіння померлої дівчинки

⁴⁰Коли Ісус повернувся до Галилеї, великий натовп вітав Його, бо вони всі чекали Його. ^{41–42}Саме тоді підійшов до Ісуса чоловік на ймення Яір, який очолював місцеву синагогу. Він упав до Ісусових ніг і благав піти до нього додому, оскільки там помирала його єдина дочка, якій було близько дванадцяти років. І коли Ісус йшов з Яіром, величезний натовп з усіх сторін щільно оточував Його.

⁴³У натовпі була жінка, що вже дванадцять років страждала від кровотечі. Вона витратила все, що мала, на лікарів, та ніхто з них не зміг допомогти їй. ⁴⁴Жінка підійшла ззаду до Ісуса й торкнулася торочки Його плаща. Тієї ж миті кровотеча в неї припинилася.

⁴⁵Ісус запитав: «Хто це торкнувся Мене?» Оскільки всі відмовлялися, Петро відповів: «Господарю, люди напірають на Тебе і тиснуть». ⁴⁶Та Ісус сказав: «Хтось торкнувся Мене, бо Я відчув, як сила вийшла з Мене». ⁴⁷Коли жінка зрозуміла, що їй не вдасться залишитися непоміченою, вона затремтіла і впала перед Ним. Перед усіма присутніми вона сказала, чому торкнулася Його і як миттю одужала. ⁴⁸Ісус сказав їй: «Дочко, це віра твоя зцілила тебе. Іди з миром».

⁴⁹Поки Він говорив, хтось вийшов із дому Яіра й сказав йому: «Твоя дочка померла. Не завдавай більше Вчителеві клопоту». ⁵⁰Та Ісус почув ці слова й мовив до старшого синагоги: «Не бійся. Лиш вір, і вона буде спасена».

⁵¹Прийшовши до дому, Ісус не дозволив нікому заходити з Ним, крім Петра, Іоана, Якова та батьків дитини. ⁵²Усі присутні плакали й сумували за дівчинкою. Ісус мовив: «Не плачте! Вона не померла, а тільки спить». ⁵³А вони насміхалися з Нього, знаючи, що вона таки померла.

⁵⁴Тоді Ісус узяв її за руку й покликав: «Дитино, вставай!» ⁵⁵Дух її повернувся в тіло, і вона вмиє підвелася. Ісус наказав нагодувати її. ⁵⁶Батьки її були приголомшені. А Ісус наказав їм, щоб нікому не розповідали про те, що сталося.

Ісус виряджає Своїх апостолів

^{9^{1–2}}Ісус зібрав дванадцятьох Своїх апостолів, дав їм силу та владу над усіма бісами та здатність зцілювати недуги й послав їх, щоб проповідували вони про Царство Боже та зцілювали хворих. ³І сказав їм: «Нічого не беріть із собою в дорогу — ні палиці, ні торби, ні хліба, ні срібла, ані запасного вбрання. ⁴І як до чиеїсь оселі зайдете, то вже і лишайтесь там, доки не покинете те місто. ⁵Там, де люди будуть негостинні до вас, то, йдучи звідти, обтрусіть порошок із ніг своїх, як свідчення проти цих людей».

⁶То апостоли вирушили й пішли по всіх поселеннях, проповідуючи Добру Звістку й зцілюючи людей по всіх усюдах.

Ірод хоче бачити Ісуса

⁷Аж почув про все, що діється, тетрарх¹ Ірод. Він був збентежений, бо дехто казав, що це Іоан повстав з мертвих. ⁸Від інших було чути, що це явився Ілля. Ще інші твердили, що то воскрес один із пророків давніх часів. ⁹Та Ірод сказав: «Я стяг голову Іоанові. То хто ж це такий, про кого я стільки всякого чую?» І він усе прагнув побачити Ісуса.

¹Тетрарх — правитель четвертої частини Юдеї.

Нагодування п'яти тисяч чоловік

¹⁰Коли апостоли повернулися, вони розповіли Ісусові про все, що зробили. Узавши їх із Собою, Ісус потай вирушив до міста Вefcaїди. ¹¹Та люди довідалися про це й подалися за Ним слідом. Ісус завітав їх і розповідав їм про Царство Боже. А також Він зіцілював тих, хто цього потребував.

¹²Наближався вечір. Дванадцятаро апостолів підійшли до Нього й кажуть: «Відпусти людей, аби могли вони піти по довколишніх селах і хуторах поїсти й спочити, бо ми в досить віддаленому місці». ¹³Та Ісус відповів їм: «Краще ви нагодуйте людей». Вони кажуть: «Ми маємо не більше п'яти хлібин та двох рибин, хіба ми підемо й придбаємо якоїсь їжі для цих людей!» ¹⁴(З ними йшло близько п'яти тисяч чоловіків). Однак Ісус сказав Своїм учням: «Розсадить людей групами приблизно по п'ятдесят чоловік». ¹⁵Вони послуухалися й усіх посадили на землю. ¹⁶Взявши п'ять хлібин й дві рибини, Ісус звів очі до неба й віддав дяку за них. Потім Він розломив хліб і рибу й подав Своїм учням, аби роздали людям. ¹⁷Люди їли, і всі наїлися. А потім ще й зібрали дванадцять кошиків, повних залишків.

Петро називає Ісуса Христом

¹⁸Якось, коли Ісус молився на самоті, прийшли до Нього Його учні. Ісус запитав їх: «Що кажуть люди, хто Я?» ¹⁹Вони відповіли: «Хто каже, що Ти — Іоан Хреститель, інші говорять — Ілля, а дехто вважає, що воскрес один із пророків минулого». ²⁰Ісус знову спитав: «За кого ви Мене вважаєте?» Петро відповів:

«За Христа, Божого Помазаника».

^{21–22}Попередивши учнів, щоб нікому про те не говорили, Ісус сказав: «Син Людський мусить пройти через багато страждань. Його мають відцуратися старійшини, первосвященники та книжники. Його мусять вбити, але на третій день Він воскресне».

²³І далі Він мовив до всіх Своїх учнів: «Хто бажає йти за Мною, мусить зректися себе і щоденно нести свій хрест і наслідувати Мене на своєму шляху. ²⁴Бо хто прагнетиме спасти своє життя, той втратить його. А хто втратить життя за Мене, той спасе його. ²⁵Адже яка користь людині, що

здобуде весь світ, але знищить або занапастить себе?

²⁶А хто буде соромитися Мене й Слова Мого, того посоромиться й Син Людський, коли прийде в Своїй славі й славі Отця та святих ангелів. ²⁷Але правду кажу вам: серед тих, хто стоїть тут, є такі, що не встигнуть іще спізнати смерті, як побачать Царство Боже».

Преображення Господнє

²⁸Сталося так, що десь днів вісім після того, як Ісус промовив це, Він взяв з Собою Петра, Іоана та Якова й вирушив з ними на гору молитися. ²⁹І от коли Він молився, обличчя Його змінилося, а вбрання стало сліпучо білим. ³⁰Раптом двоє чоловіків стали розмовляти з Ним — то були Мойсей¹ та Ілля. ³¹Вони явилися в сяйві слави й говорили з Ісусом про Його смерть в Єрусалимі, через яку Йому належало пройти.

³²Петро і ті, що були з ним, заснули. Прокинувшись, вони побачили Ісуса в сяйві слави і двох чоловіків, що стояли поруч із Ним. ³³І якраз, коли ті двоє залишали Ісуса, Петро звернувся до Нього: «Господарю, як добре, що ми тут. Дозволь ми поставимо тут три намети — один для тебе, один для Мойсея і один для Іллі». (Він сам не знав, що говорить).

³⁴Та поки він промовляв усе це, злинула хмара й накрила їх усіх своєю тінню. Вони злякалися, опинившись у хмарі. ³⁵А звідти пролунав Голос: «Це — Мій Син; Він — Мій Обранець. Слухайтеся Його».

³⁶А коли Голос замовк, Ісус лишився один. Учні Його мовчали, і нікому не розповіли тоді про те, що бачили.

Зцілення сновиди

³⁷Наступного дня, коли вони зійшли з гори, великий натовп зустрів Ісуса. ³⁸І один з натовпу зненацька вигукнув: «Учителю, благаю Тебе, зглянься над сином моїм, бо він же моя однісінька дитина!» ³⁹Час від часу нечистий хапає його, і тоді хлопець кричить несамовито. Дух колотить його в пропасниці, аж піна на устах у дитини

¹**Мойсей** Мойсей (бл.1574–бл.1454 рр. до н.е.) був вождем юдейського народу, законодавцем, пророком і істориком.

виступає, дух мучить і мучить її і майже ніколи не залишає. ⁴⁰Я вже й до учнів Твоїх звертався, та вони не змогли вигнати духа з сина мого».

⁴¹Тоді Ісус промовив: «О невірний і заблудлий роде! Скільки ж Мені бути з тобою, і скільки Мені терпіти тебе? Приведи свого сина». ⁴²Коли хлопчик підходив, нечистий дух раптом кинув його на землю й заколотив у пропасниці. Та Ісус заборонив це нечистому духу, зцілив дитину й віддав батькові.

⁴³Усі присутні були враженні величчю Божою.

Ісус удруге говорить про Свою смерть

Та поки люди дивувалися з усього, що Він діяв, Ісус звернувся до Своїх учнів: ⁴⁴«Добре затямте все, що Я зараз скажу вам: скоро Син Людський буде відданий в руки людям». ⁴⁵Однак учні Його цих слів не зрозуміли. Зміст був прихований від них, тож вони не могли збагнути цього, а перепитати Ісуса боялися.

Хто найбільший у Царстві Небеснім

⁴⁶Між Ісусовими учнями зародилася незгода: кому з них випаде бути найбільшим? ^{47–48}Ісусу були відомі їхні потаємні думки. Він узяв дитину, поставив її біля Себе і звернувся до учнів: «Хто приймає цю малу дитину в ім'я Моє, той приймає і Мене. А хто приймає Мене, той приймає і Того, Хто послав Мене. Отож і виходить, що справді великим є найменший серед вас».

Хто не проти нас, той з нами

⁴⁹А Іоан розповів: «Вчителю, ми бачили чоловіка, який виганяв нечистого ім'ям Твоїм. Ми намагалися зупинити його, бо він не ходить за Тобою разом з нами».

⁵⁰Але Ісус відповів Іоанові: «Не треба його зупиняти, бо той, хто не проти вас — той за вас».

Самаритяни не приймають Ісуса

⁵¹Сталося так, що коли наблизився час Ісусові бути взятим на Небо, Він твердо вирішив іти до Єрусалима. ⁵²Перед Себе Ісус вислав посланців. Незабаром ті прибули до самарійського поселення, щоб приготувати прихід Ісуса. ⁵³Та самаритяни не побажали

прийняти Його через те, що Він ішов до Єрусалима¹.

⁵⁴Коли Його учні Яків та Іоан побачили це, вони спитали: «Господи, хочеш, ми викличемо вогонь небесний, щоб знищити їх?»²

⁵⁵Та Ісус озирнувся й присоромив їх³.

⁵⁶І вони вирушили до іншого міста.

Хто може бути Ісусовим учнем

⁵⁷По дорозі хтось сказав Ісусу: «Я піду за Тобою, хоч би куди Ти йшов». ⁵⁸Ісус відповів: «Лисиці мають нори, птахи небесні мають гнізда, а Син Людський не має де прихилити голову».

⁵⁹Іншій людині Він звелів: «Іди за Мною». Але той попросив: «Господи, спершу дозволь мені піти поховати мого батька». ⁶⁰Однак Ісус відповів: «Хай мертві самі ховають своїх мертвих. А ти йди і неси звістку про Царство Боже».

⁶¹Ще інший сказав: «Я піду за Тобою, Господи. Але спершу дозволь мені попрощатися зі своїми домашніми». ⁶²Та Ісус відповів: «Ті, хто, взявшись за плуг, дивляться назад, не гідні Царства Божого».

Ісус посилає учнів Своїх на проповідь

10Невдовзі Господь призначив сімдесят двох⁴ учнів і вирядив їх перед Собою — по два в кожне місто й поселення, куди Сам Він збирався незабаром прийти. ²Ісус сказав їм: «Жнива великі, а робітників мало, через те моліться Господу, щоби послав іще робітників на Свої жнива. ³Ідіть! І пам'ятайте, Я посилаю вас так, ніби ягнят у вовчу зграю. ⁴Не беріть із собою ні гаманця, ні торби, ні сандалів. І не вітайте нікого по дорозі. ⁵А ввійшовши до чиеїсь оселі, спершу мовте: «Мир дому цьому!» ⁶Якщо там миролюбива людина, то ваше

¹Та самаритяни ... Єрусалима Ненависть самаритян до юдеїв особливо виявлялась по відношенню до поган, що йшли до Єрусалима.

²Коли ... знищити їх Деякі грецькі рукописи наводять ще й такі слова: «Як чинив Ілля?»

³Та Ісус ... присоромив їх У деяких грецьких списках далі йде такий текст: «Ісус сказав їм: «Чи ви не знаєте, якому духу належите? ⁵⁶Син Людський прийшов не на те, щоб губити душі людські, а щоб рятувати їх».

⁴сімдесят двох У деяких грецьких списках сказано «сімдесятьох».

благословення зостанеться з нею. Коли ж ні — воно до вас повернеться.

⁷Залишайтеся в тому домі, їжте й пийте, що запропонують хазяї, бо робітник вартий того, що йому платять. Не переходьте із дому в дім.

⁸Коли ввійдете до міста й вам виявлять гостинність, їжте, що вам подадуть. ⁹Зцілюйте хворих у тому місті й кажіть людям: «Царство Боже наближається до вас!» ¹⁰Якщо ж прийдете до міста, де гостинності вам не виявлять, то вийдіть на вулиці й промовте: ¹¹«Навіть порох вашого міста ми обтрусуємо перед вами з ніг своїх. Та пам'ятайте: Царство Боже наближається до вас!» ¹²Кажу вам, що навіть людям Содом¹ легше поведеться в той день, ніж мешканцям цього негостинного до вас міста.

Ісус застерігає грішників і невірних

¹³Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вефсаїдо! Якби в Тирі або Сидоні² трапилися такі дива, які сталися тут, їхні мешканці давно вже розкаялися б, одягли власняниці й посипали голови золою. ¹⁴І все ж Тиру й Сидону легше поведеться на Страшному Суді, ніж вам. ¹⁵А ти, Капернауме, чи будеш ти піднесений до Небес? Ні, ти зійдеш у пекло.

¹⁶Хто слухає вас, учнів Моїх, той слухає Мене. А хто відштовхує вас, той відштовхує Мене. Хто ж відштовхує Мене, той відштовхує й Того, Хто послав Мене».

Повернення Ісусових учнів

¹⁷Сімдесят двоє³ учнів з радістю повернулися до Ісуса й розповіли: «Господи, навіть нечисті духи підкорялися нам, коли ми наказували їм Твоїм ім'ям!» ¹⁸Ісус відповів їм: «Я бачив, як Сатана падав з Небес — мов блискавка! ¹⁹Але послушайте! Я дав вам владу, щоб ви могли наступати на змії та скорпіонів. Я дав вам владу над усією силою ворога нашого. ²⁰Та не треба радіти з того, що вам підкоряються духи. Радійте з того, що імена ваші накреслені на Небесах».

¹Содом — місто грішників, знищене Господом їм на кару.

²Тир і Сидон — міста в Сирії, які ворогували з Юдеєю.

³Сімдесят двоє — У деяких грецьких списках Євангелії тут також названо інше число: сімдесят.

Молитва Ісуса

²¹Сповнений Духа Святого, Ісус відчув велику радість і промовив: «Дякую Тобі, Отче, Господи Неба й Землі, за те, що Ти приховав це від мудрих і освічених, а відкрив дітям малим. Так, Отче, бо люблю Тобі було це зробити. ²²Все, що знаю Я, передано Мені Отцем Моїм. Хто є Сином — нікому не відомо, крім Отця. І хто є Отцем — нікому не відомо, крім Сина й тих, кого Син також може втаємничити».

²³Повернувшись до учнів, Ісус сказав їм довірливо: «Благословенні очі, які бачать те, що бачите ви! ²⁴Бо, повірте, чимало пророків і царів хотіли б бачити те, що ви бачите, але не бачили, хотіли б чути те, що ви чуєте, але не почули».

Історія про доброго самаритянина

²⁵Один законник підвівся і, щоб перевірити Ісуса, запитав: «Вчителю, що мушу я зробити, аби здобути вічне життя?» ²⁶Ісус промовив: «А що написано в Законі? Що ти там вичитав?» ²⁷Той відповів: «Люби Господа Бога свого всім серцем, усією душею, з усієї сили і всім розумом своїм»⁴. А також: «Люби ближнього свого, як себе самого»⁵.

²⁸Тоді Ісус сказав йому: «Ти відповів правильно. Виконуй це — і здобудеш вічне життя». ²⁹Але він, намагаючись виправдатись, запитав: «Але хто є моїм ближнім?» ³⁰Ісус відповів: «Ішов якимось чоловік із Єрусалима до Єрихона і потрапив до рук грабіжників. Ті роздягли його, побили та й подалися геть, залишивши його ледь живого. ³¹Випадково йшов священик по тій дорозі. Помітивши пограбованого, перейшов на інший бік дороги й обійшов його. ³²Тією ж дорогою йшов левит⁶. Побачив побитого і також перейшов на інший бік. ³³Потім прийшов туди подорожній самаритянин. Коли він уздрів нещасного, то сповнився співчуттям до нього».

³⁴Він підійшов, перев'язав рани, після того, як полив їх оливою та вином. Тоді поклав стражденного на свого віслюка, відвіз до заїжджого двору і там подбав про нього. ³⁵Наступного дня самаритянин дав

⁴«Люби ... своїм» Повторення Закону 6:5.

⁵«Люби ... самого» Левит 19:18.

⁶Левити — релігійні служителі у юдеїв.

хазяїнові заїзду два динари й сказав: «Подбай про цього чоловіка. Якщо витратиш більше, я віддам тобі різницю, коли повернуса».

³⁶То хто ж із цих трьох був ближнім чоловікові, який постраждав від грабіжників?»

³⁷Законник відповів: «Той, хто змилювався над ним». Тоді Ісус промовив: «Тож іди й роби так, як він».

Ісус у Марти й Марії

³⁸Мандруючи, Ісус і Його учні зайшли якось до одного селища. І їх гостинно привітала жінка, яку звали Марта. ³⁹Вона мала сестру Марію, що сіла біля Господніх ніг і слухала те, що Він говорив. ⁴⁰А Марта була дуже заклопотана по господарству. Вона підійшла до Ісуса й запитала: «Господи, чи Тобі байдуже, що сестра моя всю роботу звалила на мене саму? Скажи їй, щоб допомогла мені». ⁴¹Ісус відповів їй: «Марто, Марто, ти турбуєшся та журишся про багато справ. ⁴²А необхідно лише одна. Марія ж вибрала те найкраще, чого в неї ніхто не відбере».

Як треба молитися

11 Якимось в одному місці Ісус молився. Коли Він закінчив, один із учнів сказав Йому: «Господи, навчи нас молитися. Адже й Іоан навчав цього своїх учнів». ²То Ісус відповів: «Коли молитесь, кажіть так:

- «Отче наш, той, що на Небі,
хай святиться ім'я Твоє.
Хай настане Царство Твоє.
³ Дай нам хліб наш насущний на кожен день.
⁴ Прости гріхи наші,
як ми прощаємо тим,
хто завинив перед нами.
І не введи нас у спокусу».

⁵По тому Ісус додав: «Уявіть собі, що ви маєте друга й приходите до нього опівночі з проханням: «Друже, позич мені три хлібини. ⁶До мене щойно прийшов один із друзів. Він з дороги, а я не маю чим пригостити його». ⁷І уявіть, що ваш друг відповідає вам з-за дверей: «Відчепися! Двері замкнуті. Мої діти і я вже в ліжку. Не вставати ж мені тепер, аби щось там тобі дати!»

⁸І зверніть увагу: хоч він і не підведеться, щоб дати вам хліб заради вашої дружби, але встане й дасть те, що вам треба, якщо ви будете наполегливі.

⁹То ж кажу вам: просіть — і дасться вам. Шукайте — і знайдете. Стукайте — і вам відчинять. ¹⁰Бо кожен, хто просить, — отримає. Кожен, хто шукає, — знайде. І двері відчиняться для кожного, хто стукає.

¹¹Якщо син просить риби, то чи знайдеться ж такий батько серед вас, який покладе йому в руку змію? ¹²Чи який батько дасть сину скорпіона, коли той проситиме яйце? ¹³Отже, коли ви, лихі й недобрі, знаєте, як зробити добрий дарунок своїм дітям, то наскільки ж вірніше Отець Небесний дасть Дух Святий тим, хто просить!»

Від кого влада в Ісуса

¹⁴Також Ісус вигнав нечистого духа з чоловіка, що був німий. Сталося так, що коли нечистий вийшов із німого, той заговорив. Натовп навколо був вражений. ¹⁵Але деякі з натовпу казали: «Він виганяє нечистих ім'ям Вельзевула, правителя нечистих духів!» ¹⁶Деякі інші, щоб перевірити Його, просили Ісуса показати якесь Небесне знамення. ¹⁷Та Ісусові було відомо, про що вони думають, тож Він казав їм: «Кожне царство, поділене саме проти себе, стане руїною. І розвалиться та родина, що поділена сама проти себе. ¹⁸Якщо сатана воюватиме проти себе самого (як ви кажете), як тоді встоїть його царство? Я питаю про це тому, що ви кажете, ніби Я виганяю нечистих ім'ям Вельзевула. ¹⁹А якщо Я виганяю нечистих владою Вельзевула, то чією владою виганяють їх ваші сини? Отож вони й будуть вашими суддями.

²⁰Якщо ж Я виганяю нечистих Божою силою, тоді ясно, що Царство Боже прийшло до вас.

²¹Коли дужий і добре озброєний чоловік стереже свій маєток, тоді майно його в безпеці. ²²Та якщо раптом хтось дужчий нападе й перемаже, то забере собі зброю й обладунки, на які господар розраховував, і поділить здобич з друзями, які йому допомагали. ²³Хто не зі Мною, той проти Мене. І хто не збирає зі Мною, той розкидає.

Про порожню людину

²⁴Коли нечистий виходить із людини, він блукає пустелями, шукаючи спочинку. І не знайшовши, говорить: «Повернуся я до дому, який залишив». ²⁵Як повертається, то знаходить помешкання виметене і впорядковане. ²⁶Тоді він іде й приводить сімох інших духів, іще гірших за себе. Вони всі заходять і живуть там. Тож тій людині стає ще гірше, ніж було спершу».

Блаженний, хто слухає Слово Боже

²⁷І от коли Він усе це говорив, одна жінка з натовпу раптом підвищила голос і сказала Йому: «Блаженне череву, що народило Тебе, і груди, що годували Тебе!» ²⁸Та Він відповів: «Ліпше сказати: блаженний той, хто слухає Слово Боже й дотримується його!»

²⁹Оскільки натовп зростав, Ісус почав говорити: «Цей рід — лихий. Він бажає знамення. Але жодного знаку не буде йому, крім знамення Йониного¹. ³⁰Бо як був Йона знаменням для ниневитян, так і Син Людський буде знаменням для цього покоління.

³¹В Судний День цариця Півдня² стане проти людей цього покоління й засудить їх, бо сама вона була прийшла з кінця світу, щоб навчитися мудрості від Соломона. Але тут є щось більше, ніж Соломон. ³²Люди Ниневії стануть на Суді проти цього покоління й засудять його, бо вони розкаялися у відповідь на проповіді Йони. А тут же є дещо більше за Йону.

Живіть у світлі

³³Ніхто не запалює світильник, щоб потім сховати його у погріб або під перевернуту посудину. Навпаки, його ставлять на підставку, щоб той, хто зайде в приміщення, бачив світло. ³⁴Світильник твого тіла — то очі твої. Якщо твої очі добре бачать, то й усе тіло твоє сповнене світла. Якщо ж вони погані, то й твоє тіло наповнене темрявою. ³⁵Тож стережися, щоб не згасло світло в тобі, щоб не запала темрява. ³⁶Якщо ж усе

твоє тіло сповнене світла, і не має темних закутків, то буде так, ніби світильник осяяв тебе своїм промінням».

Ісус викриває фарисеїв

³⁷Коли Ісус замовк, один з фарисеїв запросив Його пообідати разом. Ісус увійшов до його оселі й зайняв місце за столом. ³⁸Фарисей побачив, що Ісус не омив руки перед їжею, й здивувався.

³⁹Та Господь сказав йому: «Ви, фарисеї, маєте чаші й тарілки ззовні, але зсередини ви повні жадоби й лиха. ⁴⁰Нерозумні! Чи не той, Хто створив зовнішнє, створив і внутрішнє? ⁴¹Та роздайте бідним те, що всередині, — і все для вас буде чисте. ⁴²Та горе вам, фарисеї, бо віддасте десятину з рути, м'яти і всякого зілля, але оминаєте Закон і любов до Бога. Але ж саме Закон і любов Бога повинні бути головними. Це ж якраз те, чого оминати ніяк не можна.

⁴³Горе вам, фарисеї, бо любите ви займати найпочесніші місця в синагогах, любите, щоб вас шанобливо вітали на базарах. ⁴⁴Горе вам, бо ви, як непомічені могили — люди зверху ходять по них і не знають цього».

Ісус викриває законників

⁴⁵Вислухавши всі ці слова, один із законників озвався: «Вчителю, кажучи це, Ти й нас ображаєш».

⁴⁶Ісус відповів: «Горе й вам, законники, бо ви звалюєте на людей непосильний тягар, а самі й пальцем не поворухнете, щоб полегшити їм цю ношу. ⁴⁷Горе вам, бо ви будете могили пророкам, а то ж ваші таки пращури вбили їх. ⁴⁸Тож ви засвідчуєте свою згоду з діями ваших предків — вони вбивали, а ви будете могили.

⁴⁹Щодо цього, то мудрість Божа також твердила: «Я пошлю до них пророків і апостолів, і декого з них люди вб'ють, а інших переслідуватимуть. ^{50–51}Тож цей рід заплатить за кров усіх пророків, пролиту з часів творення світу — від крові Авеля до крові Захарії³, вбитого між віварем та храмом Божим. Так, кажу вам: цьому родові доведеться заплатити за все.

¹Йона Йона 2:1–11; 3:1–5.

²Цариця Півдня Цариця Півдня (Цариця Шеба чи Савська), яка подолала довгий шлях (близько 1600 км), щоб навчитися Божої мудрості у Соломона (Третя книга Царів 10:1–13).

³Авель і Захарія згідно зі Старим Заповітом, це перший і останній з людей, які стали жертвами вбивства.

⁵²Горе вам, законники, бо ви забрали від людей ключ до знання. Ви самі не входите і перешкоджаєте іншим — тим, хто прагне».

⁵³Коли Ісус виходив звідти, книжники і фарисеї були дуже ворожі і тиснули на Нього різноманітними запитаннями. ⁵⁴Вони чекали, щоб зловити Його на слові.

Ісусові застороги проти фарисейської науки

12Ото коли зібрався багатотисячний натовп, аж топтали один одного, Ісус почав говорити спершу до Своїх учнів: «Остерігайтеся фарисейських дріжджів, — їх лицемірства. ²Немає нічого прихованого, що не відкриється, і нічого таємного, що не стане відомим. ³Тому все, що ви сказали в пільмі, буде почуте при світлі. І те, що ви прошепотіли комусь на вухо в замкненій кімнаті, з дахів проголошуватиметься.

Не треба боятися

⁴Але кажу вам, друзі Мої, не бійтеся того, хто може тільки вбити тіло, але більш нічого вдіяти не здатен. ⁵Я покажу, кого вам слід боятися: бійтеся того, хто, вбивши, має владу ввергнути вас у пекло. Тож кажу вам, його остерігайтеся.

⁶Чи не за два гроші продаються п'ять горобців? Та жодного з них Бог не забуде. ⁷Навіть волосся у вас на голові пораховане. Так не бійтеся ж — ви варті більшого, ніж зграя горобців.

⁸І ще скажу вам: кожного, хто визнає Мене перед іншими людьми, Син Людський також визнає перед ангелами Божими. ⁹А того, хто відштовхує Мене перед іншими, і Син Людський відштовхне перед ангелами Божими. ¹⁰Кожен, хто мовить слово проти Сина Людського, буде прощений. Але той, хто поганить Духа Святого, не матиме прощення. ¹¹Коли вас поведуть на суд до синагоги перед можновладцями й правителями, не переймайтеся, як вам виправдовуватись і що казати. ¹²Дух Святий у належний час підкаже вам правильні слова».

Притча про багатія

¹³Хтось із натовпу попросив Його: «Вчителю, скажи моєму братові, щоб поділився зі мною батьковою спадщиною!» ¹⁴Ісус мовив до нього: «Чоловіче, хто ставив мене за суддю або посередника між вами?»

¹⁵І звернувся Ісус до всіх присутніх: «Пильнуйте себе, остерігайтеся зажерливості, бо навіть якщо хтось має благ земних більше, ніж потребує, то й тоді не від майна життя його залежить». ¹⁶І розповів Ісус притчу: «В одного багатого чоловіка земля добре родила. ¹⁷Він думав собі: «Що ж мені робити, адже я не маю де зберігати врожай?» ¹⁸А потім вирішив: «Я ось що зроблю: розберу свої клуні й збудую нові, більші. Та й зведу туди весь урожай і все своє добро. ¹⁹Скажу я душі своїй: «Душе моя, ти маєш удосталь добра на багато років. То ж не переймайся клопотами, їж, пий, тішся».

²⁰Але Бог сказав йому: «Дурню, цієї ночі душу твою заберуть від тебе. Кому дістанеться добро, що ти надбав?» ²¹Отак буває з тими, хто збирає собі земні скарби, та не багатіє перед Богом».

Дбайте про Царство Небесне

²²Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Ось чому попереджаю вас: не переймайтеся клопотами про життя своє, про те, що їстимете, про тіло своє — у що вберетеся. ²³Бо життя людське — то більше, ніж харчі, а тіло людське — то більше, ніж одежина. ²⁴Згадайте птахів: вони не сіють і не жнуть. Вони не мають ні комори, ні стодоли. Але Бог не обділяє їх поживою. А наскільки ж ви, люди, важливіші за птахів!

²⁵Хто з вас може клопотами додати собі хоча б годину життя? ²⁶Якщо ж навіть на таку дрібничку ви не здатні, то навіщо ж переймаєтеся всім іншим? ²⁷Погляньте на лілеї, як вони ростуть. Вони не працюють, не тчуть. Але погодьтеся, навіть Соломон у всій своїй славі не мав такого прекрасного вбрання, як будь-яка з них. ²⁸Якщо Бог одягає так траву польову, що сьогодні росте, а завтра потрапить у вогонь, то наскільки ж певніше одягне Він вас, о маловіри!

²⁹То ж не клопочіться, не переймайтеся, що їстимете і що питимете. ³⁰Про це дбають усі інші люди в світі, але ж ваш Батько знає, чого ви потребуєте.

³¹Натомість дбайте про Його Царство, а все земне і плинне вам подасться. ³²Не бійся, отаро мала, бо Отцеві вашому було приємно дати вам Царство Своє. ³³Продайте майно своє і роздайте гроші бідним. Заводьте собі гаманці, що не старіють,

тобто збирайте скарби неминуші на Небі, де їх злодій не дістане й міль не сточить.³⁴ Бо де багатство ваше, там і серце ваше буде.

Притча про доброго слугу

³⁵Будьте завжди напоготові, не гасить світла. ³⁶Будьте такі ж, як слуги, що чекають повернення хазяїна з весільного бенкету, щоб, коли він прийде й постукає в двері, — негайно йому відчинити. ³⁷Щасливі ті слуги, яких господар застане напоготові, коли прийде. Правду кажу вам: тоді він сам підпережеться, посадовить слуг за стіл і прислугувуватиме їм. ³⁸Навіть якщо він з'явиться о другій сторожі або о третій¹, — щасливі ті слуги, що чекатимуть на нього.

³⁹Та будьте певні: якщо б господар знав, коли прийде злодій, то пильнував би вже й не дозволив тому прокрастися до його оселі. ⁴⁰Пильнуйте ж і ви, бо Син Людський прийде тоді, коли ви Його не чекатимете.

⁴¹Тоді Петро запитав: «Господи, цю притчу Ти розповів для нас чи для всіх?» ⁴²Господь відповів йому: «А хто є тим віруючим і мудрим домоправителем, кого господар поставив над іншими слугами, щоб годував із належним чином ⁴³Щасливий той слуга, якого господар застане в ту мить, коли він саме виконуватиме свій обов'язок. ⁴⁴Не сумнівайтесь, що господар призначить того слугу порядкувати над усім хазяйським майном.

^{45–46}Якщо ж слуга скаже собі: «Мій господар запізнюється», — і почне бити інших слуг — чоловіків і жінок, — і почне об'їдатися й пиячити, і нап'ється, то господар такого слуги повертається того дня, коли на нього не сподіваються. Він прийде того дня і тієї години, коли слуга не чекатиме. Він просто розірве такого слугу на шматки і призначить йому місце серед невіруючих. ⁴⁷Слуга, який знає волю господаря свого, але не завжди готовий виконати її, і не робить того, чого вимагає хазяїн, буде суворо покараний.

⁴⁸Тому ж, хто не знав волі господареві та вдіяв щось проти неї, кара буде меншою. Бо кому більше дано, від того більше й

очікується. Люди зазвичай вимогливіші до тих, кому вони багато довірили.

Ісус прийшов, щоб розділити людей

⁴⁹Я прийшов, щоб запалити вогонь на землі. І як же Я прагну, щоб він мерщій розгорівся! ⁵⁰Я маю прийняти хрещення, і як тяжко буде, доки це не сповниться! ⁵¹Ви гадаєте, Я прийшов, щоб установити мир на землі? Ні, кажу вам. Я прийшов, щоб розділити людей.

⁵²Кажу так, бо відтепер п'ятеро членів однієї родини повстануть один проти одного. Троє повстануть проти двох, а двоє — проти трьох. ⁵³Вони будуть розділені — батько проти сина, а син проти батька; мати проти дочки, а дочка проти матері; свекруха проти невістки, а невістка проти свекрухи».

⁵⁴І промовив Ісус до людей: «Коли ви бачите, як з заходу надходить хмара, ви тут же кажете: «Дощ збирається». І справді згодом починає дощити. ⁵⁵Коли ж налітає південний вітер, ви кажете: «Буде спека». І справді настає засушлива погода. ⁵⁶Лице-міри! Ви знаєте, як розтлумачити різноманітні явища на землі й на небі. То чому ж так сталося, що ви не здатні розтлумачити нинішні часи?

⁵⁷Чому ви не можете розсудити для себе, що є справедливим? ⁵⁸Якщо хтось позиває вас до суду, намагайтеся владнати з ним справу перш, ніж ви туди прийдете. А як не залагодите, то стояти вам перед суддею. А той може віддати вас у руки варті і кинути вас до в'язниці. ⁵⁹Повірте, не вийти вам звідти, доки не здеруть із вас останній гріш».

Ісус закликає до покаяння

13Дехто з присутніх розповіли Ісусові про галилеян, яких забили й кров яких з наказу Пилата змішали з кров'ю тварин, принесених у жертву. ²Ісус запитав людей, що розповіли цю історію: «Чи ви гадаєте, що вони були гіршими грішниками, ніж інші галилеяни, й тому так постраждали?

³Ні, кажу вам. Але якщо ви не покаєтесь, то й ви так само помрете, як вони. ⁴Або ж згадайте тих вісімнадцять чоловік, які загинули, коли на них завалилася башта в Силоамі. Чи ви вважаєте, що вони були

¹**Друга сторожа** — між дев'ятою і дванадцятою годинами ввечері. Третя сторожа — між північчю і третьою годиною ночі.

більш винними, ніж інші мешканці Єрусалима?

⁵Ні, кажу вам. Та якщо ви не покаєтесь, загинете й ви всі так само, як вони».

Притча про фігове дерево

⁶По тому Ісус розповів таку притчу: «В одного чоловіка в саду росло фігове дерево. Пішов він якимось пошукати на дереві плоди, але не знайшов жодного. ⁷І сказав він садівникові: «Послухай, ось уже три роки приходжу я до цього фігового дерева, але жодного плода так і не знайшов. Тож зрубай його. Навіщо воно виснажує ґрунт?»

⁸Садівник відповів йому: «Господарю, лиши це дерево ще на один рік. Я обкопаю його, угною землю. ⁹Можливо, після цього наступного року воно дасть урожай. Якщо ж ні — тоді зрубаш його».

Ісус зцілює каліку в суботу

¹⁰Якось у суботу Ісус навчав у синагозі. ¹¹Там була жінка, в яку вселився злий дух. І через це вона вже вісімнадцять років була немічна. Вона була скорчена й не могла розпрямитися. ¹²Побачивши жінку, Ісус покликав її до Себе і сказав їй: «Жінко, ти звільнена від недуги твоєї!» ¹³Тоді Він поклав руки на неї. І тієї ж митті жінка випросталась і почала славити Бога.

¹⁴Тут озвався старший синагоги. Його розлютило те, що Ісус зцілив немічну в суботу. Він звернувся до народу: «Є шість днів на те, щоб працювати. Тож приходьте й зцілюйтеся в ті дні, а не в суботу!»

¹⁵Господь відповів йому так: «Ви, лицеміри, чи є серед вас такий, хто б не відв'язав свого вола чи віслюка від ясел у суботу й не повів напувати? ¹⁶А тут же перед нами дочка Авраамова, яку сатана тримав зв'язаною протягом вісімнадцяти років. То як же не звільнити її від цих пут у суботу?»

¹⁷Як Він це сказав, усім супротивникам Його стало соромно. А весь натовп радів усім чудесним діянням Ісусовим.

Притча про гірчичне зерно

¹⁸Він говорив: «До чого подібне Царство Боже? З чим його порівняти? ¹⁹Воно нагадує гірчичне зернятко, яке чоловік садовить у своєму саду. Воно проростає і стає деревом, аж птахи небесні починають

гніздитися на його гіллі». ²⁰І далі вів Ісус: «З чим іще порівняти Царство Боже? ²¹Воно подібне до дрібки дріжджів, які жінка змішує з трьома мірками борошна, щоб пізніше тісто зійшло».

Брама, що веде до Царства Божого

²²Ісус ходив містами й селами й навчав людей. Шлях Його лежав до Єрусалима. ²³Один чоловік запитав Його: «Господи, чи врятовані будуть лише кілька чоловік?» Ісус відповів: ²⁴«Докладайте всіх зусиль, щоб увійти в вузьку браму, бо, повірте, чимало буде тих, хто намагатиметься увійти, але не зможе».

²⁵Колись станеться так, що Господар встане й зачинить браму, а ви тоді стоятимете знадвору й почнете стукати й казати: «Господи, відчини нам!» Але Він відповість: «Я не знаю, хто ви». ²⁶Ви скажете: «Разом з Тобою ми їли й пили, Ти навчав нас на вулицях наших міст».

²⁷А Він скаже вам: «Я не знаю, звідки ви прийшли. Йдіть геть від Мене, ви, хто живе неправедно». ²⁸Ви будете ридати й скреготіти зубами, коли побачите Авраама, Ісаака та Якова і всіх пророків Царства Божого, але самі ви викинуті геть. ²⁹І прийдуть люди зі сходу й заходу, з півдня й півночі й сядуть на свої місця за столом у Царстві Божому. ³⁰І зятимте: хто нині перший, буде тоді останній. А хто зараз останній, буде тоді перший».

Ірод планує вбити Ісуса

³¹На той час було там кілька фарисеїв. Вони підійшли до Ісуса, та й кажуть: «Тікай звідси, бо Ірод хоче вбити Тебе».

³²Ісус сказав їм: «Ідіть і перекажіть тому лисові: «Послухай, Я виганятиму нечистого з людей і зцілятиму їх — сьогодні й завтра. А на третій день Я скінчу Свою роботу».

³³Однак поки що — сьогодні, завтра й післязавтра — Я повинен продовжувати свій шлях, бо не годиться пророкові померати за межами Єрусалима».

³⁴Єрусалиме, Єрусалиме, ти, що вбиваєш пророків і побиваєш камінням тих, кого Бог послав до тебе! Як часто намагався Я зібрати твоїх дітей до купи, як квочка збирає курчат під крило своє! Але ти відмовився. ³⁵Поглянь! Храм твій покинутий Богом. Кажу Я тобі, ти Мене не

побачиш, аж доки час не прийде, і ти скажеш: «Благословен Той, Хто явився в ім'я Господнє»¹.

Зцілення хворого на водянку

14Якось у суботу Ісус прийшов до оселі. ¹Одного з провідних фарисеїв на обід. Присутні на обіді пильно стежили за кожним Його словом. ²Навпроти Ісуса сидів чоловік, хворий на водянку. ³Ісус запитав законників і фарисеїв: «Чи дозволено Законом зцілити хворого в суботу, чи ні?» ⁴Та вони мовчали. Тоді Ісус узяв хворого чоловіка та й зцілив його і відпустив. ⁵А по тому Він сказав законникам та фарисеям: «Якщо син ваш або віл упаде в криницю, невже ви не витягнете нещасного негайно — навіть коли це буде в суботу?» ⁶І їм нічого було відповісти Йому на це.

Будьте покірливі

⁷Тоді Ісус розповів гостям притчу, бо помітив, як усі вони намагалися вибрати собі найпочесніше місце за столом. Він мовив: ⁸«Коли вас запрошують на весілля, не сідайте на місця для почесних гостей, бо серед запрошених може виявитися хтось значніший, ніж ви. ⁹І якщо так станеться, тоді хазяїн, що запросив вас обох, муситиме підійти до вас і сказати: «Поступіться своїм місцем цьому чоловікові». І посоромленому, вам доведеться пересідати на менш почесне місце. ¹⁰Тож якщо вас запросили на весілля, прийдіть і сядьте на найскромнішому місці. Тоді господар підійде до вас і скаже: «Друже, пересядь на почесніше місце». Тоді буде честь вам перед всіма іншими гістьми. ¹¹Адже кожен, хто підноситься, буде принижений, а хто принизиться, буде піднесений».

¹²І звернувся Ісус до хазяїна, який запросив Його: «Коли ви влаштовуєте обід або вечерю, не запрошуйте своїх друзів або братів, або родичів, або багатих сусідів через те, що вони, мовляв, запрошуватимуть вас у відповідь, і ви отак повернете витрачене. ¹³Ні, коли ви приймаєте гостей, запросіть бідних, калік, кривих і сліпих. ¹⁴І в тому, що вони не мають чим віддати вам, — велике благо для вас, оскільки

віддасться вам у День воскресіння праведних».

Притча про запрошених на багату вечерю

¹⁵І почувши ці слова, один із тих, що сиділи разом з Ісусом за столом, вигукнув: «Блаженний той, хто вкушатиме хліб у Царстві Божім!» ¹⁶То Ісус промовив до нього: «Один чоловік приготував великий бенкет й запросив на нього багатьох людей. ¹⁷І в призначений час він послав свого слугу до всіх запрошених зі словами: «Приходьте, вже все готове!»

¹⁸Але всі вони почали вибачатися. Перший сказав: «Я придбав землю і саме мушу їхати подивитися її, вибач, будь ласка». ¹⁹Інший промовив: «Я придбав п'ять пар волів і оце виряджаюся випробовувати їх. Вибач, будь ласка». ²⁰А ще інший відповів: «Я щойно одружився і з цієї причини не можу прийти».

²¹Отож слуга повернувся і все це переказав господареві. Той страшенно розгнівався і сказав слугі: «Вийди мерщій на вулиці й майдани міста і приведи сюди бідних, калік, сліпих і кривих!»

²²Пізніше слуга доповів: «Господарю, те, що ти наказав, виконано, але місця за столом іще є». ²³Тоді хазяїн наказав слугі: «Йди на дороги й на загороди й притягни тих, кого знайдеш там, щоб дім мій був повен. ²⁴Бо кажу тобі, що ніхто з тих, хто був запрошений, але не прийшов, не покуштує моїх страв!»

Хто може бути Ісусовим учнем

²⁵Сила-силенна людей ішла разом з Ісусом. Він повернувся й сказав їм: ²⁶«Якщо хтось приходить до Мене, але не любить Мене дужче, ніж своїх батька й матір, дружину й дітей, братів і сестер, і навіть дужче, ніж своє життя, — той не може бути Моїм учнем. ²⁷Той, хто свій хрест не несе і не йде за Мною, — не може бути Моїм учнем.

²⁸Якщо хтось із вас надумає звести башту, то чи не візьметься він спершу підрахувати, у що це йому стане, — чи має він достатньо грошей, аби довести справу до кінця? ^{29–30}Бо інакше може статися, що він закладе фундамент, але неспроможний буде закінчити. То люди сміятимуться з нього й

¹«Благословен ... Господнє» Псалми 117:26.

казатимуть: «Це той, що почав будувати, але не зміг добудувати!»

³¹Або коли цар вирушає на герць проти іншого царя, чи не сяде він спершу й не поміркує, а чи зможе він зі своїми десятима тисячами воїнів протистояти ворогові, який має двадцять тисяч бійців? ³²І якщо він не може протистояти йому, то поки ворог ще далеко, чи не вишле він до нього посла з проханням про перемир'я?

³³Так само й кожен із вас: якщо не може кинути все своє майно, то не зможе бути Моїм учнем.

³⁴Сіль добра річ. Але як звітріє і втратить свій смак, чим тоді її приправиш? ³⁵Вона не годиться ні в землю, ні в купу гною. Її тоді просто викидають геть. Хто має вуха, нехай слухає Мене!»

Притча про заблудлу вівцю

15Довкола Ісуса зібралися послухати збирачі податків і грішники. ²А фарисеї та книжники почали нарікати: «Цей чоловік водиться з грішниками й їсть із ними!»

³На те Ісус розповів їм таку притчу: ⁴«Якщо хтось із вас має сотню овець, і одна з них відіб'ється від отари, чи не залишить він решту дев'яносто дев'ять на вигоні і шукатиме одну заблудлу, аж доки не знайде її? ⁵А як знайде, то радісно візьме на плечі й понесе додому. ⁶І прийшовши додому, покличе друзів і сусідів і скаже їм: «Порадьте разом зі мною: адже я знайшов мою заблудлу вівцю!» ⁷Повірте, так само й на Небі більше буде вітих з одного грішника, що розкається, ніж із дев'яноста дев'яти праведників, яким немає потреби каятися.

Притча про загублену драхму

⁸Або уявімо жінку, що має десять срібних драхм¹. Якщо вона загубить одну з них, то чи не засвітить вогонь, і чи не местиме ретельно світлицю в пошуках монети, доки не знайде її? ⁹А коли знайде, то покличе подруг і сусідок, і скаже їм: «Порадьте разом зі мною: адже я знайшла загублену драхму!» ¹⁰Повірте, так само

радіють і ангели Божі з кожного грішника, що розкався в гріхах своїх».

Притча про блудного сина

¹¹І сказав Ісус: «У одного чоловіка було двоє синів. ¹²Молодший син якось попросив: «Батьку, віддай мені мою частку майна». І батько розділив своє добро між синами. ¹³А незабаром молодший син продав майно, забрав усі гроші й вирушив у далекі краї. Жив він там безладно й розтринькав усі гроші.

¹⁴І коли він витратив останнє, напав на ту країну, де він мешкав, жорстокий голод. Син впав у нужду. ¹⁵То він пішов і найнявся до одного з мешканців тієї країни. Той послав його в свій маєток годувати свиней. ¹⁶Свинар ладен був набити живіт хоча б лущинням, що їли свині, але й того йому не давали.

¹⁷Опам'ятавшись, він сказав собі: «Наймані робітники в мого батька мають їжі вволю, а я тут з голоду гибну! ^{18–19}Відразу вирушу до свого батька і скажу йому: «Батьку, я грішний перед Богом і перед тобою; я не гідний більше називатися твоїм сином. Дозволь мені бути одним із твоїх наймитів». ²⁰І прокинувшись, він подався до свого батька. Батько ще здалеку побачив, що він наближається, і сповнився милосердя до нього. Він побіг назустріч синові, обняв його й поцілував.

²¹Син промовив до нього: «Батьку, я грішний перед Небом і перед тобою. Я більше не гідний називатися твоїм сином». ²²Але батько наказав слугам: «Мерщій принесіть найкраще вбрання і вдягніть його. Надіньте перстень на руку йому й сандалі на його ноги.

²³І приведіть угодоване теля. Заріжте його й приготуйте обід — ми будемо святкувати! ²⁴Бо цей мій син був помер, а тепер повернувся до життя! Був загубився, а тепер знайшовся». І вони почали святкувати.

²⁵Тим часом старший син був у полі. Коли він, повертаючись, наблизився до дому, то почув музику й танці. ²⁶Він покликав одного із слуг і поцікавився, що це все означає. ²⁷Слуга відповів: «Твій брат прийшов. Батько твій звелів зарізати вгодоване теля на радощах, що повернувся його син живий і здоровий».

²⁸Старший син розлютився й не хотів заходити до хати. Аж батько вийшов і

¹Драхма — грецька монета, що містила 6–7 грамів срібла, дорівнювала 100 лептам.

намагався заспокоїти його. ²⁹Та він відповів батькові: «Послухай! Усі ці роки я вірно служив тобі, й жодного разу не було так, щоб я не виконав твій наказ! Але ти жодного разу не дозволив мені зарізати навіть козу, щоб я міг запросити своїх друзів повеселитися! ³⁰А коли до тебе повернувся цей твій син, який розтринькав все твоє добро з повіями, ти наказав зарізати для нього вгодоване теля!»

³¹Тоді батько сказав йому: «Сину мій, ти завжди зі мною. Все, що я маю, належить тобі. ³²Але ми мусили відсвяткувати цю щасливу подію. Адже брат твій був помер, а тепер повернувся до життя. Він був загубився, а тепер знайшовся».

Притча про несправедливого управителя

16 Ісус сказав Своїм учням: «В одного багатія був управитель, якого звинувачували в тому, що він переводить майно свого господаря. ²Хазяїн покликав свого управителя й запитав: «Що означають ці чутки про тебе? Дай мені докладний звіт про те, як ти розпоряджався моїм майном, оскільки надалі ти не можеш виконувати ці обов'язки».

³Тоді управитель сказав собі: «Як же мені бути? Хазяїн вигнав мене з роботи. Я не такий дужий, щоб землю копати, а жебракувати соромно. ⁴Я знаю, що зробити, щоб, коли мене з управління скинуть, люди прийняли мене в своїх оселях».

⁵Він покликав кожного з господаревих боржників. Першого з них запитав: «Скільки ти винен господареві?» ⁶Той відповідає: «Сто мір¹ оливи». Управитель каже: «Візьми свою розписку, сідай і перепиши швидко — хай буде п'ятдесят».

⁷Іншого боржника він запитав: «А ти скільки винен?» Той каже: «Сто мірок пшениці». Управитель тоді йому: «Візьми розписку й перепиши, зроби вісімдесят мірок».

⁸І господар похвалив свого безчесного управителя за те, що той діяв так винахідливо. Пройдисвіти краще розуміють одне одного, ніж духовні люди. ⁹І кажу вам: «Витрачайте блага земні, щоб завести собі

друзів. Потім, коли ці блага минуться, вас привітають у вічних оселях».

¹⁰Чоловікові, якому вірять у малому, повірять і у великому. А той, хто безчесний в малому, і у великому чесний не буде. ¹¹І якщо ви не гідні довіри в багатствах земних, то хто довірить вам справжнє багатство? ¹²І якщо ви не гідні довіри в поводженні з тим, що належить іншим, хто дасть вам те, що належить вам?

Не можна служити двом господарям

¹³Не може слуга служити двом господарям. Інакше він зненавидить одного з них і полюбить другого, або буде відданий одному і зневажатиме другого. Не можна водночас поклонятися Богові й Мамоні².

¹⁴Все те чули фарисеї, ласі до грошей. То вони насміхалися з Ісуса. ¹⁵А Він сказав їм: «Ви ті, хто намагається переконати людей в своїй добропорядності. Але Богові відомі ваші серця. Те, що люди вважають цінним, Богові мерзетне».

¹⁶Закон Мойсеїв і пророки були до приходу Іоана Хрестителя. Але відтоді, як проповідується Благовість про Царство Боже, кожен прагне ввійти в Нього. ¹⁷Швидше зникнуть небо і земля, ніж втратить силу хоч одна риса Закону Мойсеевого.

Про розлучення

¹⁸Кожен, хто розлучається зі своєю дружиною і бере шлюб з іншою жінкою, чинить перелюб. І кожен, хто одружиться з розведеною жінкою, чинить перелюб.

Притча про багатія і Лазаря

¹⁹Був собі багатий чоловік. Він одягався, як цар.

²⁰А біля його воріт лежав бідний чоловік на ймення Лазар. На тілі його були виразки. ²¹Він мріяв наїстися тими залишками, що перепадуть із багатієвого столу. Тільки собаки підходили й зализували його рани.

²²А згодом бідняк помер, і ангели забрали його до Авраамова лона. Помер також і багач, і був похований. ²³І в країні мертвих, страждаючи від мук, багатій поглянув угору й побачив удалині Авраама, а поруч із ним

¹**Міра** міра рідини, що приблизно дорівнювала 39.5 літри.

²**Мамона** Мамона (від грецького «багатство», «гроші») у давніх сирійців та халдеїв бог багатства й наживи.

Лазаря. ²⁴І багач вигукнув: «Отче Аврааме, змилуйся наді мною, пошли Лазаря, щоб він змочив у воді кінчик пальця й остудив мій язик, бо я так страждаю в цім вогні!»

²⁵Та Авраам відповів йому: «Сину мій, пригадай: протягом усього свого життя на землі ти мав усі блага, в той час, як Лазареві на долю випали всі страждання. Та тепер він утішений тут, а ти терпиш муки.

²⁶Але опріч усе це, глибока прірва пролягла між нами і вами. Хоч як би хто прагнув перейти звідси до вас, — не зміг би, так само й з вашого боку ніхто не в змозі цю прірву здолати».

²⁷⁻²⁸Той каже: «Тоді я прошу тебе, отче, пошли Лазаря до дому мого батька, бо там у мене п'ятеро братів. Хай він застереже їх, щоб і вони були не потрапили до цього місця страждань».

²⁹Та Авраам відповів: «Вони мають Мойсея та пророків. Хай твої брати їх слухають». ³⁰Багатій заперечив: «Ні, отче, це якби до них прийшов хтось із померлих, тоді б вони покаялися». ³¹Але Авраам сказав: «Якщо вони не слухаються Мойсея та пророків, то навіть коли встане хтось із померлих, їх усе одно не переконає».

Ісусові застороги

17 Ісус сказав Своїм учням: «Спокуси, що кидають людину в гріх, не можуть не прийти. Але горе тому, через кого вони приходять! ²Для нього було б краще, аби наділи йому на шию кам'яне жорно й кинули його в море, ніж через нього впаде в гріх один з малих оцих. ³Пильуйте себе! Якщо брат твій грішить, вкажи йому на те. І якщо він покається, прости його. ⁴Якщо ж він грішить проти тебе сім разів на день і сім разів повертається до тебе й каже: «Я каюся», — прости його».

Апостоли просять зміцнити їхню віру

⁵Тоді апостоли попросили Господа: «Дай нам більше віри». ⁶Господь відповів: «Якби ваша віра була завбільшки з гірчичне зернятко, ви могли б сказати цій шовковиці: «Вирви коріння своє з землі й переселися в море», — і вона послухалася б вас.

Будьте добрими слугами

⁷Уявіть, що ви маєте раба, який обробляє землю або доглядає овець. Коли він з поля

повертається додому, чи скажете ви йому: «Негайно іди і сідай поїж»? ⁸Чи ви не скажете: «Приготуй вечерю, вдягни фартух і прислужи мені, поки я їм та п'ю, а потім і сам можеш поїсти й попоти»? ⁹Чи подякуєте ви слугі за те, що він виконує ваші накази?

¹⁰Так само й з вами: коли ви виконали те, що вам було доручено, скажіть собі: «Ми слуги, котрі не заслуговують ніякої подяки. Ми лише виконували свій обов'язок».

Очищення десяти прокажених

¹¹По дорозі до Єрусалиму Ісус мандрував уздовж кордону між Самарією та Галилеєю. ¹²⁻¹³Коли Він увійшов в одне з селищ, Його зустріли десять чоловік хворих на проказу. Вони стояли віддалік і голосно гукали: «Ісусе, Володарю, змилуйся над нами!» ¹⁴Побачивши їх, Ісус наказав: «Підіть і покажіться священникам». І поки ті десятеро йшли, вони цілком очистилися.

¹⁵Та один із них, коли побачив, що він зцілений, повернувся й голосно славив Бога. ¹⁶Він простягся долілиць біля Ісусових ніг і дякував Йому. Він був самаритянином.

¹⁷У відповідь Ісус запитав: «Хіба не десятеро очистилися? Де ті дев'ятеро? ¹⁸Невже жоден із них, крім цього іноземця, не повернувся віддати дяку Богові?»

¹⁹І сказав йому Ісус: «Підведися і йди. Твоя віра зцілила тебе».

Царство Боже — серед вас

²⁰Одного разу фарисеї запитали Ісуса, коли прийде Царство Небесне. І Він відповів: «Царство Боже не приходить так, щоб усі його помітили. ²¹Ніхто не зможе сказати: «Воно тут!» або «Воно там!», оскільки Царство Боже — серед вас».

²²А учням Своїм Він сказав: «Настане час, коли ви прагнутимете побачити хоча б один із днів Сина Людського, коли Він буде у всій Своїй славі, але не побачите. ²³І дехто казатиме вам: «Погляньте туди!» або «Погляньте сюди!». Не ходіть туди і не йдіть за ними. ²⁴Бо, як блискавка розтинає небо світлом із краю в край, так само й Син Людський з'явиться, коли настане Його день. ²⁵Але спершу Він мусить витерпіти багато і буде відкинутий цим поколінням.

²⁶У дні Сина Людського буде так само, як було в дні Ноя. ²⁷Тоді люди їли, пили,

одружувалися, віддавали до шлюбу своїх дітей, аж до того дня, коли Ной зійшов на свій ковчег¹. Тоді настав потоп і їх усіх знищив.

²⁸Це буде так само, як було в часи Лота². Тоді люди їли, пили, купували, продавали, саджали дерева і зводили будинки. ²⁹Але в день, коли Лот пішов з Содома, з небес пролився дощ із вогню та сірки і всіх їх знищив. ³⁰Так само буде того дня, коли Син Людський явиться.

³¹Хто сидітиме в той день на даху свого будинку, а речі його будуть у домі, хай не злазить, щоб зайти по речі. Так само, якщо хтось буде в полі, хай не вертається додому. ³²Пам'ятайте про Лотову дружину³.

³³Хто намагатиметься врятувати своє життя, — втратить його. Але той, хто втратить життя, — той його збереже. ³⁴Повірте, в ту ніч двоє лежатимуть в одному ліжку; один (або одна) з них буде взятий, другий — залишиться. ³⁵Двоє жінок разом молотимуть зерно на борошно; одну з них буде взято, іншу — ні.⁴

³⁷У відповідь учні запитали Його: «Де це буде, Господи?» Він сказав: «Де лежить труп, там стервятники зберуться».

Притча про несправедливого суддю та вдову

18 Ісус розповів їм притчу, щоб навчити їх, що треба постійно молитися й не втрачати надії. ²Він сказав: «В одному місті був собі суддя, який Бога не боявся та й людей не поважав. ³У той час була там собі вдова. Вона все ходила до судді й просила: «Захисти мене від мого супротивника!»

⁴⁻⁵І тривалий час він не хотів її захищати. А тоді якось сказав собі: «Навіть опріч те, що я не боюся Бога й не поважаю людей, все ж через те, що ця вдова набридає мені, я допоможу їй, щоб не ходила й не докучала більше».

⁶І запитав тоді Господь: «Чули, що сказав той неправедний суддя? ⁷То чи ж не візьме Бог під захист цих обраних, що день і ніч кличуть Його? Чи ж баритиметься Він з допомогою їм? ⁸Повірте, Він візьме їх під

Свій захист, і то швидко. Однак, коли прийде Син Людський, то чи знайде Він віру на землі?»

Притча про митника й фарисея

⁹Для тих, хто був переконаний у своїй праведності й на інших дивився зверхньо, Ісус розповів таку притчу: ¹⁰«Двоє чоловіків прийшли до храму помолитися. Один був фарисеєм, другий — митником. ¹¹Фарисей стояв один і так молився: «О Боже, дякую Тобі за те, що я не такий, як інші — розбійники, шахраї та розпусники, — або навіть, як отой митник. ¹²Я пощуся двічі на тиждень, сплачую десятину з усіх своїх прибутків».

¹³А митник стояв віддалік і навіть не підводив очей до неба, але він бив себе в груди й промовляв: «О Боже, змилуйся наді мною, грішником!» ¹⁴Повірте, цей чоловік, а не той перший, пішов додому з прощеними гріхами. Бо кожен, хто намагається піднести, буде принижений. А кожен принижений буде піднесений».

Ісус і діти

¹⁵Люди навіть немовлят своїх приносили до Ісуса, щоб Він торкнувся їх рукою. Коли Його учні побачили це, вони почали докоряти батькам. ¹⁶Але Ісус сказав: «Не перешкоджайте дітям малим приходити до Мене, бо Царство Боже належить таким, як ці малі. ¹⁷Повірте, хто не зможе прийняти Царство Боже так, як мала дитина, той ніколи не зможе в Царство Боже ввійти».

Ісус і багатії

¹⁸Один із можновладців юдейських запитав Ісуса: «Вчителю добрий, що мушу я робити, аби успадкувати вічне життя?» ¹⁹Ісус відповів: «Навіщо називаєш Мене добрим? Ніхто не є добрим, крім самого Бога. ²⁰Ти знаєш заповіді: «Не чини перелюбу, не вбивай, не кради, не давай лжесвідчень, шануй батька й матір своїх»⁵.

²¹А той каже: «З юних років своїх я дотримуюся цих заповідей». ²²Коли Ісус почув ці слова, Він відповів: «Тобі бракує одного: продай усе, що маєш, а гроші роздай

¹Ной Буття 6:9.

²Лот Буття 19:1–29.

³Лотова дружина Буття 19:26.

⁴Вірш 36 Деякі рукописи мають «Двоє людей будуть у полі; одного буде взято, другого — ні».

⁵«Не чини ... своїх» Заповіді є в двох книгах Старого Заповіту — Вихід 20:12–16; та Повторення Закону 5:16–20.

бідним, і ти будеш мати багатство на Небі. Тоді приходи і йди за Мною».

²³Вислухавши Ісуса, той юдейський вельможа дуже засмутився, бо був він дуже багатий. ²⁴Ісус побачив, що він засумував, і сказав: «Як же важко увійти до Царства Божого тим, у кого багато грошей! ²⁵Так, легше верблюдові пройти в голчане вушко, ніж багатієві увійти в Царство Боже».

Неможливе для людей — можливе для Бога

²⁶Люди, які чули цю розмову, запитали Ісуса: «То хто ж може бути спасений?» ²⁷Ісус відповів: «Неможливе для людей — можливе для Бога». ²⁸Петро промовив: «Послухай! Ми полишили все, що мали, аби йти за Тобою!»

^{29–30}Ісус тоді сказав їм: «Правду кажу вам: немає такого чоловіка, хто залишив би оселю або дружину, або братів, або батьків, або дітей заради Царства Божого, і не отримав би в безліч разів більше ще в цьому житті. А в майбутньому на нього чекає вічне життя».

Ісус утретє говорить про Свою смерть і воскресіння

³¹Відвівши вбік дванадцятьох апостолів, Ісус сказав їм: «Послухайте! Ми йдемо до Єрусалиму, і все, що було написано пророками про Сина Людського, здійсниться. ³²Так, Його віддадуть до рук поганів. Ті збиткуватимуться з Нього, знущатимуться, плюватимуть на Нього. ³³Його битимуть, а потім вб'ють. Але на третій день Він воскресне з мертвих».

³⁴Та учні Його всього цього не розуміли. Зміст сказаного був прихований від них, і вони не знали, про що Він говорить.

Прозріння сліпого

³⁵Коли Ісус наближався до Єрихону, на дорозі Він побачив сліпого жебрака. ³⁶Почувши, що повз нього проходить натовп, жебрак запитав людей, що трапилося. ³⁷І йому відповіли, що це пройшов Ісус із Назарета. ³⁸І тоді сліпий голосно вигукнув: «Ісусе, Сину Давидів, змилуйся наді мною!» ³⁹Ті з натовпу, що йшли попереду, казали йому замовкнути, але він знову вигукнув щодуху: «Сину Давидів, змилуйся наді мною!»

⁴⁰Ісус зупинився й наказав, щоб підвели чоловіка до Нього. Коли той підійшов, Ісус запитав його: ⁴¹«Що ти хочеш, щоб Я зробив для тебе?» Жебрак каже: «Господи, я хочу знову бачити».

⁴²Тоді Ісус промовив: «Хай повернеться твій зір. Віра твоя врятувала тебе». ⁴³І тієї ж миті жебрак прозрів. І він подався вслід за Ісусом, славлячи Бога. І всі бачили це і славили Бога.

Ісус у Закхея

19 Ісус увійшов до Єрихона й простував містом. ²А там був багатий на ймення Закхей. Він був головним митником. ³Закхей прагнув побачити, хто ж такий Ісус. Але через великий натовп він не міг побачити Ісуса, через те, що був Закхей низький на зріст. ⁴Закхей забіг наперед усіх і заліз на чинару, щоб побачити Ісуса, бо Він якраз мав пройти повз дерево.

⁵І коли Ісус дійшов до цього місця, Він підвів очі й промовив: «Закхею, мерщій злязь, бо Я мушу сьогодні зупинитися в твоєму домі».

⁶То Закхей швидко зліз на землю й радісно привітав Ісуса. ⁷І всі це бачили й почали ремствувати: «Він пішов у гості до грішника». ⁸Але Закхей став і промовив до Господа: «Пане, послухай! Я віддам половину свого добра бідним. І якщо я колись у когось щось видурив, то поверну йому в чотири рази більше!»

⁹Ісус сказав йому: «Сьогодні в цей дім прийшло спасіння, адже цей чоловік також син Авраама. ¹⁰Бо ж Син Людський прийшов, щоб розшукати і спасти те, що було загублене».

Притча про десять мін срібла

¹¹Коли вони слухали це, Ісус розповів їм іншу притчу. Деякі вважали, що Царство Боже з'явиться негайно, бо Він підходив до Єрусалима. ¹²Він сказав: «Один чоловік шляхетного походження вирушив у далеку країну. Там його мали проголосити царем, а по тому він планував повернутися додому. ¹³Чоловік покликав своїх десятих слуг і роздав їм десять мін¹ срібла. Він сказав

¹Міна — сума грошей, якої б вистачило на оплату праці робітника за три місяці.

слугам: «Вкладайте ці гроші в діло до мого повернення».

¹⁴Але співвітчизники того чоловіка ненавиділи його. Вони вислали за ним навздогін посланців, щоб ті сказали в далекій країні: «Ми не хочемо, щоб цей чоловік царював над нами!»

¹⁵Але його все одно проголосили царем, і він повернувся додому. А повернувшись, послав за тими слугами, яким роздав був гроші. Його цікавило, який прибуток вони одержали.

¹⁶Перший з них прийшов і доповів: «Пане, твоя міна срібла принесла ще десять мін». ¹⁷То хазяїн сказав йому: «Гарна праця. Ти добрий слуга. Оскільки ти в малому був вірний, я доручаю тобі управляти десятима містами».

¹⁸Тоді прийшов другий слуга й мовив: «Пане, твоя міна принесла ще п'ять мін». ¹⁹Цьому слугі він сказав: «Ти правитимеш п'ятьма містами». ²⁰Інший слуга прийшов і сказав: «Пане, ось твоя міна. Я тримав її загорнуту в хустину. ²¹Я боявся тебе, бо ти чоловік лихий. Ти забираєш те, чого не клав, і жнеш те, чого не сіяв».

²²Хазяїн промовив: «Я судитиму тебе твоїми ж словами, злий ти слуга. Ти кажеш, що знаєш, що я лихий чоловік, що беру там, де не клав, та жну там, де не сіяв. ²³Тоді чому ж ти не віддав мої гроші мінялам? Повернувшись, я мав би їх із прибутком». ²⁴І додав, звертаючись до тих, що стояли поруч: «Заберіть у нього цю міну й віддайте тому, хто має десять мін».

²⁵А вони кажуть: «Пане, але ж він уже має десять мін!». ²⁶«Кажу ж вам», — відповів хазяїн, «кожному, хто має, додасться ще. А в того, який не має нічого, відніметься й те незначне, що він має. ²⁷Щодо тих моїх ворогів, що не хотіли, аби я царював над ними, то приведіть їх сюди і вбийте перед моїми очима».

Вхід Ісуса до Єрусалима

²⁸Розповівши цю притчу, Ісус вирушив далі до Єрусалиму. ²⁹Підійшовши до Ветфагії та Вефанії поблизу гори, що звалася Оливною, Ісус послав вперед двох Своїх учнів. ³⁰Він їм сказав: «Ідіть до того села, що перед нами. Коли ввійдете туди, знайдете там припнутого віслючка, на якому ніхто ще не їздив верхи. Відв'яжіть

його й приведіть сюди. ³¹Якщо ж хтось вас запитає: «Навіщо ви відв'язуєте його?», ви скажіть так: «Він потрібен Господу».

³²Ті, кого Він послав, подалися до села й там знайшли віслючка, точно так, як Він казав їм. ³³А коли вони віслючка відв'язували, його власники запитали їх: «Навіщо ви відв'язуєте віслючка?» ³⁴Вони відповіли: «Він потрібен Господу». ³⁵І вони привели худобину до Ісуса, поклали на неї свої плащі й посадили Ісуса зверху.

³⁶Коли Він їхав, люди простеляли перед ним на дорозі свій одяг. ³⁷А як підійшов Він до сходу з Оливної гори, натовп учнів почав радісно й голосно славити Бога за всі чудеса, які вони побачили. ³⁸Вони вигуквали:

«Благословен Цар,
що приходить в ім'я Господа!
Псалми 118:26

Мир на Небі й слава на височині!»

³⁹Серед людей у натовпі було кілька фарисеїв. Вони звернулися до Ісуса: «Вчителю, вгамуй Своїх учнів!» ⁴⁰Ісус відповів їм: «Повірте, якщо Мої послідовники зараз замовкнуть, то почне вигукувати каміння!»

Ісус плаче за Єрусалимом

^{41–42}Коли Ісус під'їхав, і перед Ним розкрилося місто, Він заплакав і промовив: «Якби ж ти сьогодні знало, що тобі може принести мир! Та зараз це приховано від очей твоїх. ⁴³Настануть дні, коли вороги твої насиплють довколо тебе вали й обложать тебе. Вони насуватимуться з усіх боків. ⁴⁴Вони повалять тебе на землю — і тебе, і дітей у стінах твоїх. Вони каменя на камені не залишать там, де ти стоїш нині. Бо не впізнав ти того часу, коли Бог прийшов спасти тебе».

Ісус у храмі

⁴⁵Ісус увійшов до храму й почав проганяти торговців. ⁴⁶Він казав їм: «Сказано в Святому Письмі: «Мій дім буде домом молитви»¹. А ви перетворили його на розбійницьке кубло²!

¹«Мій дім ... молитви» Ісая 56:7.

²Вірш 47 Єремії 7:11.

⁴⁷І щодня Він навчав у храмі. А первосвященики, книжники та можновладці міркували, як Його вбити. ⁴⁸Вони нічого зробити не могли, бо всі люди слухали Його й горнулися до Нього.

Книжники вимагають доказів Ісусової влади

20Одного дня Ісус навчав людей у храмі, проповідуючи їм Благовість. Тут до Нього підійшли первосвященики, книжники й старійшини. ²Вони запитали: «Скажи нам, чією владою Ти робиш це? Хто дав Тобі цю владу?»

³⁻⁴У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання. Скажіть Мені: Іоанове хрещення було від Неба чи від людей?»

⁵Вони почали радитися поміж себе, що відповісти: «Якщо ми скажемо: «Від Неба», Він запитає: «Чому ж ви тоді не повірили йому?» ⁶А якщо ми скажемо: «Від людей», то весь цей люд закидає нас камінням. Адже вони всі переконані, що Іоан був пророком». ⁷Отже, вони відповіли, що не знають, звідки було Іоанове хрещення.

⁸Тоді Ісус сказав їм: «Отак само й Я вам не скажу, якою владою Я роблю все це».

Притча про лихих орендарів

⁹І Ісус почав розповідати людям таку притчу: «Один чоловік посадив виноградник. Він здав його в оренду виноградарям, а сам надовго вирушив у мандри. ¹⁰Коли настав час збирати врожай, він послав слугу до орендарів, щоб одержати свою частку врожаю з виноградника. Але ті побили слугу й вигнали його з порожніми руками. ¹¹Господар не заспокоювався й послав іншого слугу. Але орендарі й того побили. Вони безсоромно позбиткувалися з нього й прогнали його з порожніми руками. ¹²Господар послав третього слугу. Та вони й цього покалічили й вигнали геть.

¹³Тоді господар виноградника сказав собі: «Що ж мені робити? Мушу послати свого улюбленого сина. Може, вони хоч його поважатимуть».

¹⁴Але побачивши господаревого сина, орендарі почали міркувати поміж себе: «Це — спадкоємець. Давайте вб'ємо його, то й спадщина буде наша». ¹⁵І вони викинули з виноградника й вбили його. То

що тепер господареві виноградника діяти з ними? ¹⁶Він піде і повбиває тих орендарів, а виноградник здасть в оренду іншим».

Коли люди почули цю притчу, вони сказали: «Хай ніколи таке не трапиться!»

¹⁷Та Ісус пильно подивився на них і мовив: «Яке ж тоді значення того, що сказано у Святому Письмі:

«Камінь, відкинутий будівельниками,
став наріжним каменем?»

Псалми 118:22

¹⁸Той, хто впаде на цей камінь, розіб'ється, а на кого впаде цей камінь, — той буде розчавлений».

¹⁹Книжники й первосвященики шукали засобу, як би їм негайно схопили Ісуса. Але вони боялися людей. Адже й книжники, й первосвященики розуміли, що Він розповів цю притчу проти них.

Цезареві — цезаре, а Богові — Богове

²⁰То вони пильно стежили за Ісусом і розіслали вивідників, які удавали з себе праведників. Вони намагалися зловити Його на слові, щоб мати підстави віддати Його до рук та влади намісника.

²¹Вони запитали Ісуса: «Вчителю, ми знаємо, що те, що Ти говориш і вчиш, — правильно. Ми знаємо, що Ти не зважаєш на особи. Ти правдиво наставляєш на путь Божий. ²²То скажи нам, чи то правильно для нас платити податі цезарю, чи ні?»

²³Їхня підступність Ісусові була відома, то Він сказав їм: ²⁴«Покажіть Мені динар. Чий образ та підпис він має?» Вони відповідають: «Цезарів». ²⁵Тоді Ісус і каже: «То віддайте цезареві — цезаре, а Богові — Богове».

²⁶І вивідники не могли схопити Його за те, що Він говорить перед людьми. Вони були збентежені Його відповіддю й замовкли.

Воскресіння мертвих

²⁷А то були прийшли до Нього саддукеї¹ (це ті, що стверджують, буцімто воскресіння немає). Вони запитали Ісуса:

¹Саддукеї аристократична юдейська секта, що об'єднувала раціоналістів. Вони не вірили в безсмерття душі, воскресіння мертвих тощо.

²⁸«Вчителю, Мойсей заповідав нам, що коли помирає чоловік, який був одружений, але не мав дітей, то брат його мусить взяти шлюб з його вдовою і народити з нею дітей, аби продовжити братів рід.

²⁹От було семеро братів. Перший з них одружився, але помер, не маючи дітей. ³⁰Тоді одружився з його вдовою другий брат. І теж помер. ³¹Те ж саме трапилося з третім. А потім і з усіма сімома — вони померли, не залишивши дітей. ³²Згодом померла й жінка. ³³То після воскресіння чиею дружиною вона буде — адже всі семеро були з нею одружені?»

³⁴Ісус відповів їм: «Люди в цьому житті одружуються. ³⁵Але ті, кого Бог визнає гідними ввійти у вічне життя й воскресіння з мертвих, — вони не одружуватимуться. ³⁶І вони не зможуть більше вмерти, бо вони подібні до ангелів, і вони діти Божі, оскільки вони діти воскресіння.

³⁷Навіть Мойсей показав в історії про палаючий кущ, що мертві воскреснуть¹, коли назвав Господа «Богом Авраама, Богом Ісаака і Богом Якова»². ³⁸Він не є Богом мертвих, Він — Бог живих. Бо всі живі в Ньому».

³⁹Деякі з книжників промовили: «Добре сказано, Вчителю!» ⁴⁰І вони більше не наважувалися запитувати Його про щось.

Чий син Христос

⁴¹А Він запитав їх: «Як ви ставитеся до того, що дехто вважає Христа Давидовим сином? ⁴²⁻⁴³Адже Давид сам сказав у книзі Псалмів:

«Господь мовив до Господа мого:

«Сядь по праву руку від Мене,
доки не зроблю Я ворогів Твоїх
підставкою для ніг твоїх».

Псалми 109:1

⁴⁴Тобто Давид називає Христа Господом. То як же Христос може бути Давидовим сином?»

Ісус звинувачує книжників

⁴⁵Поки всі слухали, Ісус сказав Своїм учням: ⁴⁶«Стережіться книжників. Вони

люблять походити в довгому вбранні. Вони люблять, щоб їх шанобливо вітали на базарах. Вони полюбують найважливіші місця в синагогах і найпочесніші місця на бенкетах. ⁴⁷Вони виживають вдів із їхніх осель, а самі творять довгі молитви про людське око. Їм буде кара найтяжча».

Вдовина лепта

21 Ісус підвів очі й побачив, як багаті люди кладуть свої дарунки до жертвовної скриньки. ²¹І ще Він побачив бідну вдову, яка поклала до скриньки дві лепти³. ³Ісус сказав: «Правду кажу вам, ця бідна вдова поклала більше, ніж усі інші люди. ⁴Адже всі ці люди кладуть частку від своїх вільних грошей. А вона, бідна, віддала все, що мала на прожиття».

Ісус пророкує долю Єрусалимського храму

⁵Деякі люди розмовляли про храм, як він прикрашений гарним камінням і дарами, принесеними Богові. Ісус сказав: ⁶«Щодо того, що ви бачите, то прийде час, коли тут каменя на камені не залишиться; все буде зруйновано». ⁷Вони запитали Його: «Вчителю, коли це трапиться? І яке буде знамення того, що це має статися?»

⁸Ісус відповів: «Стережіться, щоб не бути обдуреними. Бо чимало прийде людей, що користуватимуться Моїм іменем. Вони казатимуть: «Я той самий». Вони казатимуть: «Час наблизився». Не йдіть за ними!

⁹Коли ви почуєте про війни й перевороти, не лякайтеся. Спершу справді все це повинно статися, але кінець настане не відразу».

¹⁰Потім Ісус сказав їм: «Народ повстане проти народу, царство повстане проти царства. ¹¹Будуть землетруси, голод і чума в різних місцях. Стануться жахливі події, будуть великі знамення на Небі. ¹²Але перш, ніж усе це трапиться, люди арештовуватимуть і переслідуватимуть вас. Вони віддадуть вас до синагог і кинуть до в'язниці. Вони поведуть вас до царів та правителів через ім'я Моє. ¹³І це дасть вам можливість свідчити про Мене.

¹⁴Навчіться заздалегідь не перейматися тим, як ви захищатимете себе. ¹⁵Я дам вам

¹Навіть ... кущ Вихід 3:1-12.

²«Богом ... Якова» Вихід 3:6.

³Лепта найдрібніша грецька мідна монета.

такі слова і мудрість, що ніхто з ворогів ваших не зможе їх ні заперечити, ні спростувати.

¹⁶Але вас зрадять батьки, брати, родичі й друзі. І декого з вас вони віддадуть на смерть. ¹⁷І всі ненавидітимуть вас за Мене. ¹⁸Та жодна волосина з голів ваших не впаде. ¹⁹Завдяки своїй непохитності ви спасете життя своє.

Спустошення Єрусалиму

²⁰А от коли ви побачите Єрусалим, оточений військами, тоді знайте, що час його спустошення наближається. ²¹Хто буде тоді в Юдеї, хай тікає в гори. Хто буде в місті, хай тікає з міста. А хто буде в селі, хай не йде до міста. ²²Бо то дні кари, щоб збулося все те, що сказано в Святому Письмі.

²³Як же тяжко буде в ті дні вагітним жінкам і матерям, що годують немовлят! Бо велике горе буде на землі, та гнів Бога буде проти цих людей. ²⁴І поляжуть вони під мечем, і поведуть їх у полон усі різні народи. А Єрусалим топтатимуть погани, аж доки їхній час не мине.

Повернення Сина Людського

²⁵На сонці, місяці й зірках з'являться знамення, і всі народи землі впадуть у відчай. Збентеження охопить їх, коли завирує і здійметься море. ²⁶Люди будуть непритомні від страху і боятимуться всього, що приходитиме до світу, а самі небесні тіла захитаються.

²⁷І тоді вони побачать Сина Людського, що йтиме у хмарах з силою і великою славою. ²⁸Тож коли все це почнеться, встаньте й підведіть голови, бо ваше спасіння буде вже близько».

Слова Ісусові житимуть вічно

²⁹По тому Ісус розповів їм притчу: «Погляньте на фігове дерево, та й на всі інші дерева. ³⁰Тільки-но на дереві розпуститься листя, ви зможете побачити самі й знатимете, що вже скоро літо. ³¹Так само, коли ви побачите все це, ви знатимете, що Царство Боже близько. ³²Істинно кажу вам: ще не зникне це покоління, як усі ці події стануться. ³³Небо й земля можуть зникнути, але слова Мої не минуться.

Завжди будьте наготові

³⁴Пильнуйте себе, не дайте серцям своїм зачерствіти від гульні та пиятики, від клопотів повсякденних, щоб день той не впав на вас несподівано, як пастка. ³⁵Бо прийде той день до всіх, хто живе на земній тверді. ³⁶Будьте насторожі весь час. Моліться, щоб стало у вас сил пройти безпечно через усе те, що має статися, і постати перед Сином Людським».

³⁷Щодня Ісус навчав у храмі. І шовечора вирушав він на Оливну гору, де проводив цілу ніч. ³⁸І всі люди вставали рано вранці, щоб іти до храму слухати Ісуса.

Юдини плани зрадити Ісуса

22 Наближалось свято Прісних Хлібів¹, яке ще називають Пасхою. ²Первосвященики та книжники все шукали спосіб, як би їм убити Ісуса, але боялися людей. ³І тоді сатана вселився в Юду, якого називали Іскаріотом, що був одним з дванадцяти апостолів. ⁴Він пішов і почав говорити з первосвящениками й начальниками варті про те, як він може видати їм Ісуса. ⁵Первосвященики дуже зраділи й домовилися заплатити Юді за це. ⁶Юда погодився й почав шукати слушної нагоди, щоб видати Ісуса варті, коли навколо Нього не буде натовпу.

Тасмна вечеря

⁷Настав день Прісних Хлібів, коли належало приносити в жертву пасхальне ягня. ⁸Ісус послав Петра й Іоана, наказавши їм: «Ідіть і приготуйте для нас Пасхальну вечерю, щоб ми могли поїсти».

⁹Вони питають: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували вечерю?» ¹⁰Ісус відповів: «Як увійдете в місто, вам зустрінеться чоловік, який нестиме глечик з водою. Ідіть за ним до тієї оселі, куди він зайде. ¹¹І володарю цього дому скажіть: «Вчитель питає тебе: «Де кімната для гостей, в котрій їстиму Пасхальну вечерю зі Своїми учнями?»

¹²І той чоловік покаже вам велику вмебльовану кімнату нагорі. Там усе й приготуйте».

¹³Вони пішли й знайшли все так, як Він сказав. І вони приготували Пасхальну

¹свято Прісних Хлібів — перший день одного з трьох найголовніших Юдейських свят.

вечерю. ¹⁴Коли настав час, Ісус зайняв місце за столом, і апостоли сіли разом з Ним.

¹⁵Ісус звернувся до них: «Я дуже хотів прийняти разом з вам Пасхальну вечерю перш, ніж прийму страждання. ¹⁶Бо кажу вам, що не їстиму більше цього доти, доки не здійсниться це у Царстві Божому».

¹⁷Тоді Він узяв чашу, віддав дяку і сказав: «Візьміть цю чашу й відпийте кожен із неї. ¹⁸Бо кажу вам, віднині не питиму плоду виноградного, доки не прийде Царство Боже».

¹⁹Потім Ісус узяв окрай хліба й віддав дяку. Поламавши хліб, Він роздав його апостолам зі словами: «Це тіло Моє, що буде віддане за вас. Чиніть це на спомин про Мене». ²⁰Коли вони поїли, Він так само взяв чашу і промовив: «Ця чаша — це новий заповіт, скріплений Моєю кров'ю, яка проллється за вас»¹.

²¹Але слухайте! На цьому столі разом з Моєю рукою лежить і рука того, хто зраджує Мене. ²²Син Людський піде на смерть, як призначено. Та горе тому, хто зрадить Його». ²³Учні Ісусові почали сперечатися один з одним про те, хто б міг таке зробити.

Будьте як слуги, а не як пани

²⁴Також серед учнів Ісусових спалахнула суперечка про те, хто з них вважається найбільшим. ²⁵Але Ісус сказав їм: «Царі поганські панують над своїми народами. І ті, хто має владу над людьми, вимагають, щоб їх називали благодійниками. ²⁶Але ж ви не поведіть себе так. Навпаки — найбільший з-поміж вас мусить стати як найменший, а начальник, ніби слуга. ²⁷Бо хто значніший: той, хто сидить за столом, чи той, хто йому прислуговує? Чи не той, хто сидить за столом? Але Я серед вас — як той, хто прислуговує.

²⁸А ви zostалися зі Мною в Моїх випробуваннях. ²⁹І Я заповідаю вам Царство так само, як Мій Батько заповідав Його Мені. ³⁰То ви сидітимете за Моїм столом у Царстві Небесному, будете їсти й пити зі Мною. Вам сидіти на тронах і правити дванадцятьма племенами Ізраїльськими.

³¹Симоне, Симоне, послухай! Сатана просив перевіяти вас, як пшеницю. ³²Та Я молився за тебе, щоб не втратив ти віру. То ж коли ти, Симоне, навернешся знову, укріпи братів своїх».

³³Однак Симон, якого ще звали Петром, відповів: «Господи, я готовий іти з Тобою до в'язниці й навіть на смерть». ³⁴Але Ісус промовив: «Кажу тобі, Петре, ще й півень не прокричить сьогодні, як ти тричі зречешся, що знаєш Мене».

³⁵І звернувся Ісус до Своїх учнів: «Коли Я посилав вас без гаманця, торби й сандалів, чи вам чогось бракувало?» Вони відповіли: «Нічого». ³⁶Ісус тоді вів далі: «Але зараз, якщо хто має гаманця, мусить взяти його. Так само, якщо хто має торбу, хай візьме торбу своєю. І якщо хто не має меча, хай продасть свій плащ і придбає меч. ³⁷Бо кажу вам, що сказане в Святому Письмі мусить збутися зі Мною:

«І вважатимуть його до злочинця».

Ісаї 53:12

Так, усе сказане про Мене наближається до вивершення». ³⁸Учні кажуть: «Господи, подивись, ось тут два мечі». І Він відповів: «Цього достатньо».

Ісус на Оливній горі

³⁹Потім, за звичаєм, Ісус вирушив на Оливну гору. Й учні Його пішли за Ним. ⁴⁰Прийшовши на місце, Ісус сказав їм: «Моліться, щоб не були ви введені в спокусу». ⁴¹Відійшовши від учнів на відстань польоту каменя, Ісус став на коліна й почав молитися: ⁴²«Отче, якщо воля Твоя, забери цю чашу від Мене. Але хай збудеться воля не Моя, а Твоя». ⁴³І ангел з Небес явився перед Ним і зміцнив Його сили. ⁴⁴Долаючи муку, Ісус молився ще більш ревно. І піт Його падав на землю, мов краплі крові².

⁴⁵Закінчивши молитися, Він підвівся й коли повернувся до Своїх учнів, то побачив, що вони сплять, виснажені горем. ⁴⁶Ісус розбудив їх: «Чому ви спите? Вставайте й моліться за те, щоб не були ви введені в спокусу».

¹Ця чаша ... за вас Деякі грецькі рукописи не мають останньої частини вірша 19, а також усього вірша 20.

²І піт ... крові У деяких грецьких списках Євангелії вірші 43-44 пропущені.

Арешт Ісуса

⁴⁷Поки він говорив, з'явився натовп людей. Їх вів Юда, один з дванадцяти апостолів. Він підійшов до Ісуса, щоб поцілувати Його.

⁴⁸Але Ісус запитав його: «Юдо, ти зраджуєш Сина Людського, цілючи Його?»
⁴⁹Зрозумівши, що має статися, учні, які стояли навколо, запитали: «Господи, нам вдарити своїми мечами?»⁵⁰ А один із учнів ударив мечем слугу первосвященника й відрубав йому праве вухо.

⁵¹Та у відповідь Ісус сказав: «Зупиніться! Досить уже цього!» Він доторкнувся до вуха й зцілив слугу.⁵² А потім звернувся до первосвященників, начальників варти храму та старійшин, що підійшли до Нього: «Ви вийшли проти Мене з мечами та ломаками, ніби проти розбійника.⁵³ Я щодня був з вами в храмі, та ви й пальцем Мене не торкнули. Але зараз ваша година — прийшов час владарювання мороку».

Петро зрікається Ісуса

⁵⁴Вони схопили Його й повели. Й доставили Його до будинку первосвященника. А Петро йшов за ними на відстані.⁵⁵ Вартові розклали серед двору багаття й повсідалися навколо. І Петро сів з ними разом.

⁵⁶Дівчина-служниця побачила Петра, сидючого у відблизках багаття, пильно придивилася й сказала: «Цей чоловік також був із Ним».⁵⁷ Але Петро відрікся, кажучи: «Жінко, я не знаю Його!»

⁵⁸Трохи згодом Петра побачив інший чоловік і сказав: «Ти також один із них!» Та Петро промовив: «Ні, чоловіче!»

⁵⁹Минуло щось близько години, і ще один чоловік почав стверджувати: «Без сумніву, цей також був з Ним, бо ж він теж галилеянин».⁶⁰ Але Петро відповів: «Чоловіче, я не знаю, про що ти говориш!» Тієї ж миті, коли Петро ще не закінчив речення, прокричав півень.

⁶¹І Господь повернувся й подивився на Петра. Тоді Петро згадав Господні слова, як Він говорив: «Ще й півень не прокричить сьогодні, як ти тричі зречешся Мене».⁶² І Петро вийшов з двору і гірко заплакав.

Знуцання з Ісуса

⁶³Люди, що тримали Ісуса під охороною, почали з Нього знущатися й бити Його.

⁶⁴Вони також зав'язали Йому очі й все запитували: «Пророкуй! Хто Тебе вдарив?»

⁶⁵І говорили багато іншого Йому, щоб образити Його.

Ісус перед Синедріоном

⁶⁶Коли настав день, зібралися разом старійшини народу, первосвященники¹ й книжники, знавці Святого Письма. Вони привели Ісуса на своє зібрання.⁶⁷ Вони сказали: «Якщо Ти Христос, скажи нам це». Ісус відповів їм: «Навіть якщо Я скажу вам це, ви Мені не повірите.⁶⁸ Якщо Я запитаю вас про щось, ви не дасте відповіді.⁶⁹ Але віднині Син Людський сидітиме по праву руку від Усемогутнього Бога».

⁷⁰Вони всі запитали: «То Ти Син Божий?» Ісус сказав їм: «Ви сказали, хто Я є».⁷¹ І тоді вони сказали: «Навіщо нам іще якісь додаткові докази? Ми все чули самі від Нього Самого».

Ісус у Понтія Пилата

23 Тут вони всі підвелися й відвели Ісуса до Пилата².²¹ І почали вони Його звинувачувати. Вони казали: «Ми виявили, що цей Чоловік заводив в оману наших людей. Він проти сплат податків цезареві і стверджує, що Він — Христос, цар».³ То Пилат запитав Ісуса: «Ти цар юдеїв?» Ісус відповів: «Ти сам сказав».

⁴Тоді Пилат звернувся до первосвященників і натовпу: «Я не бачу вини за цим Чоловіком».⁵ Та первосвященники наполягали, кажучи: «Він Своїм вченням підбурює людей по всій Юдеї. Він почав у Галилеї і прийшов аж сюди».

⁶Почувши це, Пилат запитав, чи цей Чоловік галилеянин.⁷ Довідавшись, що Ісус із тієї землі, якою править Ірод, Пилат відправив Його до Ірода, бо той саме перебував в Єрусалимі.

Ісус перед Іродом

⁸Коли Ірод побачив Ісуса, він був дуже задоволений, бо ж багато років прагнув

¹Коли ... первосвященники Первосвященником на той час служив Каяфа. Але за його тестем, Анною, було збережене звання первосвященника, оскільки він відправляв ці обов'язки до Каяфи.

²Понтій Пилат римський намісник Юдеї в 26–36 роках нашої ери. За свідченням Йосипа Флавія та інших істориків, відзначався жорстокістю.

побачити Його. Він багато чув про Ісуса і сподівався стати свідком якихось дивних знамень, створених Ісусом. ⁹Він почав про все розпитувати Ісуса, але Той на жодне з запитань не відповів йому.

¹⁰При цьому були присутні первосвященники й книжники, які весь час запально звинувачували Його. ¹¹Ірод одягнув Його у пишні шати й відіслав знову до Пилата.

¹²У той день Ірод з Пилатом подружилися, хоч раніше ворогували.

Знову перед Пилатом

^{13–14}Пилат скликав первосвящеників, юдейських вождів, простий народ і звернувся до них: «Ви привели до мене цього Чоловіка, звинувативши Його в тому, що Він вводив людей в оману. Отут, у вашій присутності, я допитав Його і не знайшов ніяких підстав для ваших звинувачень проти Нього. ¹⁵Так само ніяких підстав не знайшов і Ірод. Тож він відіслав Його знову до нас. Як бачите, Ісус не зробив нічого такого, за що заслуговував би смерті.

¹⁶Отже, я Його поб'ю батогами, а потім відпущу». ¹⁸Але всі присутні разом закричали: «Не треба Цього! Відпусти нам Варавву!» ¹⁹(Варавву було кинуте до в'язниці за участь у заколоті в місті й за вбивство.)

²⁰Пилат знову звернувся до них, бо він хотів відпустити Ісуса. ²¹Та вони й далі вигукували: «Розіп'ясти Його, розіп'ясти Його!»

²²І втретє Пилат звернувся до народу: «Та ж який злочин учинив цей Чоловік? Я не знайшов проти Нього нічого, за що слід було б карати смертю. Тож я покараю Його батогами й відпущу».

^{23–24}Але народ і далі голосно вимагав стратити Ісуса на хресті. І цей крик досяг такої сили, що Пилат вирішив задовольнити їхню вимогу. ²⁵Він наказав відпустити чоловіка, якого було кинуте до в'язниці за участь у заколоті й вбивство. Натовп просив саме за нього. А Ісуса Пилат віддав на їхню волю.

¹Вірш 17 Деякі грецькі рукописи наводять вірш 17: «Щороку під час святкування Пасхи правитель, за звичаєм, відпускав одного з в'язнів, за якого просив народ». (Див. Матвій 27:15).

Шлях на Голгофу

²⁶Ісуса повели на страту. По дорозі вони схопили такого собі Симона з міста Кирина, який повертався з поля. Воїни поклали на нього хрест і звеліли нести його за Ісусом. ²⁷Величезний натовп сунув за Ним. В натовпі були й жінки, які плакали й голосили за Ісусом.

²⁸Він обернувся до них і сказав: «Дочки Єрусалимські, не плачте за Мною. Плачте за собою самими й за дітьми своїми. ²⁹Бо настануть дні, коли люди казатимуть: «Щасливі ті жінки, в яких не може бути дітей, щасливі ті утроби, що нікому не дали життя, і щасливі ті груди, які нікого не годували». ³⁰Люди проситимуть гори: «Впадять на нас!» Люди проситимуть могили: «Поховайте нас!» ³¹Бо якщо люди чинять таке зеленому дереву, то що ж буде дереву сухому?»

³²Разом з Ісусом вели на страту двох злочинців. ³³Коли вони зійшли на так зване Череповище, воїни розіп'яли Ісуса, а поруч із Ним — тих двох злочинців. Один був розіп'ятий по ліву руку від Нього, а другий — по праву.

³⁴Тоді Ісус промовив: «Отче, прости цих людей, вони самі не знають, що вони чинять». А варта тим часом розіграла в кості Його вбрання.

³⁵Люди стояли навколо й дивилися. А вожді юдейські насміхалися з Ісуса: «Він рятував інших; хай тепер Себе врятує, якщо Він справді Христос, обраний Богом!» ^{36–37}Воїни також підійшли й збиткувалися з Нього. Вони запропонували Йому виноградного оцту і також примовляли: «Якщо Ти цар Юдейський, то врятуй Себе!»

³⁸Над Ним була табличка з написом: «ЦЕ ЮДЕЙСЬКИЙ ЦАР». ³⁹І один із злочинців, розіп'ятих разом з Ісусом, почав богохулити: «Хіба ти не Христос? Врятуй Себе й нас!»

⁴⁰Але другий злочинець присоромив його, сказавши: «Чи ти не боїшся Бога? Ти ж маєш такий самий вирок. ⁴¹Але наші з тобою вирок справедливий. Ми отримали те, що заслужили своїми вчинками. А цей Чоловік не зробив нічого лихого». ⁴²І додав: «Ісусе, згадай про мене, коли прийдеш у Своє Царство».

²Вірш 30 Осія 10:8.

⁴³Ісус відповів йому: «Правду кажу тобі: сьогодні ж ти будеш зі Мною в раю».

Смерть Ісуса

⁴⁴Це було близько полудня. Темрява вкрила всю землю аж до третьої години. ⁴⁵Сонце не світило. І завіса в храмі розірвалася навпіл.

⁴⁶Ісус голосно скрикнув: «Отче, передаю Дух Свій у Твої руки»¹. І з цими словами Він помер.

⁴⁷Побачивши, що сталося, центуріон² почав славити Бога. Він сказав: «Це був, безперечно, праведний Чоловік». ⁴⁸Люди, які зібралися подивитися на видовище, пішли додому, б'ючи себе в груди, коли побачили все те, що сталося.

⁴⁹Та всі ті, хто знав Його, стояли й дивилися звіддалік на ці події. Стояли там і жінки, котрі йшли за Ісусом від самої Галилеї.

Похорон Ісуса

⁵⁰Був тоді в Єрусалимі чоловік на ймення Йосип, член ради юдейської. Він був доброю і праведною людиною. ⁵¹Він не погоджувався з рішенням і діями ради. Родом він був з юдейського міста Ариматеї. Йосип чекав приходу Царства Божого. ⁵²Цей чоловік пішов до Пилата й попросив, щоб йому віддали тіло Ісусове.

⁵³Він зняв Його з хреста й загорнув у лляне полотно. А потім поклав Ісусове тіло до могили, вирубаной в скелі, в якій ніхто ще не лежав.

⁵⁴Була п'ятниця, день приготувань, наближалася субота. ⁵⁵Жінки, що йшли за Ісусом з Галилеї, простежили за Йосипом. Вони бачили могилу, бачили, як Йосип поклав туди тіло. ⁵⁶Вони повернулися додому й приготували мирро й мастила. В суботу жінки, згідно з заповіддю, відпочивали.

Звістка про Ісусове воскресіння

24^У перший день тижня дуже рано вранці жінки вирушили до Ісусової могили, взявши з собою мастила, які вони

приготували³. ²Вони побачили, що камінь, який закривав могилу, відкочено вбік. ³Жінки ввійшли, але тіла Господа Ісуса в могилі не знайшли.

⁴Поки вони сушили голови над цим зникненням, поруч із ними раптом виникли двоє чоловіків у сліпучому вбранні. ⁵Налякані, жінки впали долілиць. А чоловіки заговорили до них: «Чому ви шукаєте серед мертвих Того, Хто живий? ⁶Тут Його немає; Він воскрес! Згадайте, що Він говорив був вам у Галилеї. ⁷Він казав, що Сина Людського має бути віддано грішникам і розіп'ято. Але на третій день Він воскресне знов».

⁸І тоді жінки згадали Ісусові слова.

⁹Вони повернулися до міста й розповіли про все це одинадцятьом апостолам і всім іншим. ¹⁰Ті жінки були Марія Магдалена, Іоанна й Марія, мати Якова. Вони, як і всі інші жінки, що були з ними, розповіли апостолам про те, що сталося. ¹¹Але апостолам їхня розповідь здалася безглуздою, і вони жінкам не повірили.

¹²Та Петро встав і побіг до могили. Він зайшов у печеру, але не знайшов там нічого, крім лляної тканини. Він пішов назад, дивуючись — що то могло статися?

По дорозі до Емауса

¹³Того ж дня двоє Ісусових учнів простували до містечка Емауса, що в дванадцяти кілометрах від Єрусалиму. ¹⁴По дорозі вони обговорювали все, що сталося.

¹⁵І от саме під час цієї розмови Сам Ісус, наблизившись до них, пішов далі з ними разом. ¹⁶Але на очах цих двох учнів була облуда, щоб не могли впізнати Його. ¹⁷Ісус запитав їх: «Що це за речі, які ви обговорюєте між собою дорогою?» Вони зупинилися й сумно подивилися на Нього. ¹⁸Один із них, якого звали Клеопа, сказав Ісусу: «Ти, мабуть, один такий, хто мешкає у Єрусалимі й не знає про те, що там сталося останніми днями».

¹⁹Ісус питає: «Про що це ти говориш?» А вони кажуть: «Про те, що сталося з Ісусом з Назарета. То був Чоловік, що виявився пророком, могутнім ділом і словом, перед Богом і всіма людьми. ²⁰І як наші

¹Вірш 46 Псалми 30:6.

²Центуріон — командир центурії (підрозділу) в римському легіоні.

³У перший ... приготували В Ізраїлі тиждень починався з неділі.

первосвященики й вожді віддали Його, щоб присудити до страти і розп'яття на хресті.

²¹Ми сподівалися, що це був саме Той, який збирався визволити Ізраїль. Але попри все, сьогодні третій день відтоді, як Його було страчено, ²²і деякі жінки з нашого товариства приголомшили нас: рано вранці вони пішли до могили, де Його було поховано, але не знайшли там Його тіла. ²³Вони прийшли й розповіли нам, що їм була з'ява — вони бачили ангелів. І ангели сказали їм, що Ісус живий. ²⁴Тоді дехто з тих, хто був з нами, пішли до могили. Вони знайшли її там, де вона й мала бути, за розповіддю жінок. Вони знайшли все точно так, як жінки розповіли, але не побачили Його».

²⁵Тоді Ісус сказав їм: «Ви такі нерозумні! І як тяжко вам повірити у те, про що говорили пророки! ²⁶Чи не мусив Христос прийняти ці страждання, а потім увійти у славу Свою?» ²⁷І так, починаючи з Мойсея, зупиняючись на кожному з пророків, Ісус пояснив тим двом Своїм учням те, що сказано про Нього в усьому Святому Письмі.

²⁸Вони підійшли до містечка, до якого прямували. Ісус удав, ніби хоче йти далі. ²⁹Але вони дуже вмовляли Його: «Зостанься з нами, вже ж майже вечір, тепер скоро день закінчиться». То Він увійшов, щоб із ними побути.

³⁰Коли вони сіли за стіл, Ісус узяв хліб і віддав дяку. Потім розломив його й роздав їм. ³¹І тут облуда спала з їхніх очей, і вони впізнали Ісуса. Але Він зник. ³²І один із учнів сказав другому: «Чи не горіли наші серця в грудях, коли Він говорив з нами по дорозі, коли пояснював нам Святе Письмо?»

³³Тієї ж миті вони підвелися й пішли назад до Єрусалима. Вони знайшли одинадцятьох апостолів і інших з ними, що зібралися разом. ³⁴Апостоли та інші сказали: «Господь справді воскрес! Він явився Симонові». ³⁵Тоді ті двоє учнів розповіли

про все, що з ними сталося на дорозі, і як вони впізнали Ісуса, коли Він розломив хліб.

Ісус з'являється Своїм апостолам

³⁶Коли вони все це розповідали, Сам Ісус став між ними. Він сказав їм: «Мир вам». ³⁷А їх охопив страх, вони затремтіли. Бо подумали, що бачать привид.

³⁸Але Він сказав їм: «Чого ви так стривожилися? Чому сумніви заворушилися в ваших серцях? ³⁹Погляньте на Мої руки й ноги. Ви ж бачите: це справді Я. Торкніться Мене й подивіться на Мене. Привиди не мають м'яса й кісток. Як ви бачите — Я маю». ⁴⁰І промовляючи, Він показував їм руки й ноги.

⁴¹Поки вони ще не вірили, і дивувалися, і раділи, Ісус спитав їх: «Чи маєте ви тут щось поїсти?»

⁴²Апостоли дали Йому шмат печеної риби. ⁴³Він узяв і почав їсти перед ними. ⁴⁴І сказав їм Ісус: «Це слова, що казав Я вам, коли ще був із вами: все сказане про Мене в Законі Мойсеевім, у пророків і в псалмах мусить збутися». ⁴⁵І Він розкрив їм розум, щоб вони могли розуміти Святе Письмо.

^{46–47}І промовив Ісус: «Так сказано в Святому Письмі: Христос страждатиме й воскресне з мертвих на третій день. І буде проповідуватися покаяння для прощення гріхів усім народам, починаючи з Єрусалима. ⁴⁸Ви — свідки цих подій. ⁴⁹І зараз Я пошлю вам обітницю Отця Мого. Але залишайтеся в місті, аж доки ви одержите силу з висоти».

Вознесіння Ісуса

⁵⁰Потім Ісус вивів Своїх учнів аж до Вефанії і, піднявши руки, благословив їх. ⁵¹Благословляючи, Ісус залишив їх і був взятий на Небеса. ⁵²Апостоли вклонилися Йому, а потім повернулися до Єрусалима, сповнені великої втіхи. ⁵³І весь час перебували вони в храмі, славлячи Бога.